

กิเลสหมดคุณค่า

พระอาจารย์สงบ มนฺสฺสนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๕๐

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมนะ ตั้งใจฟังธรรม ธรรมะออกมาจากหัวใจ ธรรมะนะ ถ้าธรรมะออกมาจากหัวใจมันจะเข้าถึงหัวใจเราใจ เราเป็นชาวพุทธนะ ชาวพุทธ เห็นใหม่ พุทธะคือความรู้สึก ถ้าเราเป็นชาวพุทธที่ทะเลียบบ้าน เราก้เข้าใจว่าเราเป็นชาวพุทธ เราถือในวัฒนธรรมของพุทธ เห็นใหม่ มีการทำบุญกุศล มีการทำบุญตักบาตร สิ่งนั้นเป็นบุญกุศลใจ มันเข้าได้ตื้นๆ นะ ถ้ามันเข้าได้ตื้นๆ มันเป็นวัฒนธรรมของชาวพุทธ

แล้วเราฟังธรรมกัน เห็นใหม่ ธรรมภาคปริยัติจะเล่าเรื่องนิทาน เรื่องชาดก เรื่องสิ่งต่างๆ ในตำราใจ ในตำราก็ในประสบการณ์ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้าในพระไตรปิฎกนี้ ปริยัติไม่ผิดหรอก ไม่ผิดเพราะอะไร เพราะเป็นเหมือนฉลากยา ฉลากของยาเป็นกิริยาของธรรมใจ

ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คือองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้อยู่ โคนต้นโพธิ์นะ หัวใจที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ขึ้นมา นี้เสวยวิมุตติสุข สุขอันนี้มัน อยู่ในท่ามกลางหัวใจของเรา สุขอันนี้ เห็นใหม่ สุขที่โคนต้นโพธิ์ สองพันห้าร้อยกว่าปีนั้นเป็นสุขขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นวิมุตติสุข

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสร้างบุญญาธิการมาเพื่อจะรู้สัตว์ขันธ์สัตว์ รื้อสัตว์ขันธ์สัตว์นะ เพราะว่าอะไร เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากับพระปัจเจกพุทธเจ้านี้ตรัสรู้เอง โดยชอบ เราสาวกสาวกนะ ถ้าเป็นชาวพุทธโดยทะเลียบบ้าน เรื่องของนรกสวรรค์ เรื่องของนิพพานก็แทบจะไม่เชื่อกันแล้ว แล้วจะเอาตัวเองพ้นจากทุกข์นี้มันเป็นไปได้อย่างไร นี่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้นำใจ

ถ้าเป็นผู้นำ ผู้ที่จะรื้อสัตว์ชนสัตว์ ผู้ที่สร้างสมบุญญานิยามมาเป็นพระโพธิสัตว์ แล้วมาตรัสธรรมขึ้นมา นี่วิมุตติสุขอันนี้อยู่ในหัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าผ่านวิกฤตมา เห็นใหม่ ตั้งแต่ปฐมยาม มัชฌิมยาม สิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นมานี้ วิกฤตอย่างนี้ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผ่านขึ้นมาแล้ว มันถึงเป็นสัจจะความจริงไป ถ้าเป็นสัจจะความจริงในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ความสุขอันนั้น วิมุตติสุข

แต่ของเรา ใจของเรา เราเป็นชาวพุทธ สาวกสาวกจะผู้ที่พยายามจะให้เข้าถึงธรรม ถ้าเข้าถึงธรรมนะ หัวใจของเรามันเป็นปุถุชน หัวใจของเรากิเลสมันครอบงำอยู่ เห็นใหม่ กิเลสนี้มีคุณค่ามาก กิเลสนี้มีคุณค่ากับเรา แต่เราไม่เห็นผลประโยชน์กับหัวใจเลย ไม่เห็นความจริงในสัจธรรมใจ

ถ้าสัจธรรม ใจนี้ไม่เคยตาย ใจเราเวียนตายเวียนเกิดในวัฏฏะเพราะมีกิเลสเป็นเจ้าวัฏฏะ กิเลสนี้เป็นผู้มีอำนาจเหนือใจดวงนั้น นี่กิเลสมันมีคุณค่า มันครอบงำอยู่ การศึกษาของเราที่ศึกษาเพื่อส่งเสริมกิเลสใจ กิเลสมีคุณค่ามาก ถ้าเรามีการศึกษา มีการศึกษขนาดไหน กิเลสมันก็พองตัวขึ้นมา มันอยู่เหนือความรู้สึกของเราตลอดไป เห็นใหม่

ในการศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ว่าเป็นปรมาตมธรรมนี้ก็แล้วแต่ ถ้ามีการศึกษาก็ว่าเรามีความรู้ เห็นใหม่ มันคิดในความรู้ของตัวเองนี้ กิเลสมันอาศัยความรู้อันนั้น ออกหาเหยื่อ มันก็หาเหยื่อนะ หาทัญญูมานะ หาความที่เราไม่รู้ เราเท่าทันกิเลส กิเลสมีคุณค่ามาก เพราะกิเลสมันอยู่หลังจากของความคิด ถ้ามันอยู่หลังจากของความคิดเรา เราคิดขนาดไหน กิเลสมันก็ไปกับความคิดของเราตลอดไป

แต่ถ้าเราฟังธรรมในภาคปฏิบัติล่ะ ถ้าเป็นการฟังธรรมในภาคปฏิบัติ เห็นใหม่ ศึกษาเหมือนฉลากยา ฉลากยานะ คุณสมบัติคุณประโยชน์ของยา ยาถ้าเราใช้ตามที่เขายกมาให้เราใช้ยานั้น ผลจะเกิดอย่างนั้นๆ เห็นใหม่ ในภาคปริยัติมันก็เป็นฉลากของยา ยิ่งศึกษาขึ้นมาเราก็ไม่ได้ใช้ยานั้น เพราะมันเป็นฉลาก มันเป็นสิ่งที่ว่า บอกถึงว่ายานี้หมดอายุเมื่อไหร่ๆ มันก็พุดไปอย่างนั้นล่ะ แล้วเราก็ศึกษาอย่างนั้นมา เราเข้าใจอย่างนั้นไป นี่กิเลสมันไม่ได้มีการกระทำในกิเลสนั้นนี้ภาคปริยัติ

แต่ถ้าภาคปฏิบัติ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมและวินัยไว้ ตั้งแต่ปริยัติปฏิบัติ ปฏิเวธ มันต้องมีปริยัติ มันมีการศึกษา โลกนี้จะเจริญต้องใช้ปัญญา ปัญญาแข่งกันด้วยปัญญานะ แข่งกันกันด้วยความรู้ ความรู้อันนั้นถ้ากิเลสพาใช้ ความรู้อันนั้นมันก็ทำให้เราทุกข์

ก่อนนะ เห็นไหม ไม่ได้ทำให้สังคมปั่นป่วนหรือ ทำให้เราทุกข์ก่อน เรานี้ทุกข์มาก เพราะปัญญา
นี้เราควบคุมความคิดของเราไม่ได้ ขนาดเรามีวิชาชีพ เราก็กินมาเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง แต่เวลาเราทำ
เพื่อประโยชน์ของสังคมละ เห็นไหม คนถ้ามีน้ำใจเสียสละ มีน้ำใจเป็นสาธารณะ มันจะคิดถึง
สังคม คิดถึงโลก คิดถึงคนอื่น เห็นไหม

ถ้าคิดถึงคนอื่น สังคมก็จะมีธรรมะเป็นสุข แต่ธรรมะเป็นสุขนะ เพราะอะไร
เพราะความรู้ของเรา ถ้าความรู้ของเรา เราไม่รู้มาใช่ไหม ในเมื่อกิเลสอยู่มันก็ติดความรู้นี้ ว่าความรู้
นี้ต้องทำอย่างนั้น มันไปขัดแย้งใน ขัดแย้งในกระบวนการของความคิด ในความคิด ในทัศนคติต่างๆ
เห็นไหม ถ้าเราไม่แก้ปัญหาคือตัวเราเองจะเป็นปัญหาคือ

ในปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ถ้าเราไม่ได้แก้ปัญหานั้น ตัวเราเอง เพราะมันติดความคิดของ
เรา ความคิดมันต้องเป็นอย่างนั้น คนอื่นเขาแก้ปัญหาคือเขาไป แล้วเราไม่ได้แก้ปัญหาคือเราเห็น
แย้งตลอดไป เห็นไหม นี่ความคิดของเรามันเป็นปัญหาอันหนึ่ง ถ้ากิเลสมันมีคุณค่า มีคุณค่าอย่าง
นั้น

แต่เวลาเราศึกษาขึ้นมา เราเป็นชาวพุทธ วัฒนธรรมของชาวพุทธ เราจะถือศีล เราจะ
ประพฤติปฏิบัติ แต่เราประพฤติปฏิบัติไม่มีผู้นำใจ ไม่มีผู้รู้แจ้ง การประพฤติปฏิบัติของเรา เราก็ก
ประพฤติปฏิบัติของเรา ถ้าเราถือศีล ๕ ศีล ๘ ศีล ๑๐ ศีล ๒๒๗...ศีล ๒๒๗ นี่เป็นนักบวชแล้วนะ
ศีล ๕ ศีล ๘ เราจะถือศีล

ถ้าเราถือศีล ศีลมันคืออะไร? ปาณาติปาตาฯ อทินนาฯ การกระทำ ปาณาติปาตาฯ การฆ่า
สัตว์ให้ตกลง แต่ถ้าเป็นธรรม แม้แต่เราคิดนะ เราคิดเอาเรียบเขาไป ปาณาฯ นะ เพราะมัน
เป็นมโนกรรม มันสร้างกรรมไป สร้างกรรมความคิดมันเกิดให้เราที่มีความรู้สึกไหม คุณ เวลาเรา
โกรธ เวลาเราคิดต่างๆ นี่ ความคิดเป็นความคิดขึ้นมา ร่างกายมันจะตึงเครียดแรงมาก มันจะมี
ผลกระทบกับร่างกายนะ ความคิดเราคิดมาก มันจะเครียดมาก มันจะมีความกดดัน ความรู้สึก
ความรู้สึกมันเครียด ในหัวใจมันจะหนักมาก เห็นไหม สิ่งอย่างนี้มันเป็นความทุกข์ในหัวใจ

ถ้าเราถือศีล เห็นไหม ปาณาติปาตาฯ เราไม่ทำลายเราเอง ไม่ทำลายคือความคิดที่คิดไม่ดี
เราจะไม่คิดของเราเอง ถ้าเรามีศีล เห็นไหม อทินนาฯ ไม่ลักของเขา ไม่เอาเปรียบใคร
กามมุขิจฉาฯ ถ้าเป็นคู่ครองของเรา ศีล ๕ มันเป็นไปได้ทั้งนั้นละ มันไม่ผิดพลาดหรือ มุสาฯ
เราจะไม่โกหกทั้งตัวเราด้วย และเราจะไม่โกหกคนอื่นด้วย ถ้าเราไม่โกหกตัวเรา เราโกหกเราก่อน

นะ เราตั้งใจ เราจะตั้งตั้งใจจะทำสิ่งใด แล้วเราไม่ทำสิ่งนั้น เห็นไหม เราโกหกเราแล้ว คุณติ เวลาขอศีล ไปวัดไปวา ไปขอศีลกับพระ แล้วรับปากมาแล้วเราก็ไม่ได้ทำ สิ่งนี้มันโกหกกันทั้งนั้นนะ สุรา เมรัย สิ่งต่างๆ นี้ เครื่องคองของเมา เมากันทั้งชีวิตนะ ชีวิตนี้เมา

ถ้าเรามีศีลของเรา เราจะไม่เมาไปกับอารมณ์ความรู้สึก เห็นไหม นี่กิเลสจะหมดคุณค่านะ เพราะเรามีศีลมีธรรมของเรานี้ กิเลสจะหมดคุณค่า เราทำของเรา เห็นไหม ให้ทำความคิดเรา เหมือนผ้าจีวร ไม่มีคุณค่าเลย คุณติ ผ้าจีวร ผ้าเช็ดเท้า เขาจะเช็ดเท้าขนาดไหน ไครมาก็เช็ดเท้าได้ๆ

ถ้าเราติดในความรู้ของเรา เราเรียนปริยัติ เรามีปัญญา ปัญญาเราสูงมาก เราว่าเรามีปัญญา ของเรา เราก็ติดในความรู้ของเรา ถ้าติดในความรู้ของเรา นี่กิเลสมีคุณค่า ถ้ากิเลสมีคุณค่ามัน จะเหยียบย่ำหัวใจเรา เราเหยียบย่ำหัวใจเราจนเราเครียด จนเรามีความเศร้าหมองในหัวใจ นี่กิเลส มันมีคุณค่า

แต่ถ้าเรามีศีลมีธรรมของเรา เห็นไหม กิเลสมันจะหมดคุณค่า ถ้ากิเลสจะหมดคุณค่า มันจะ ไม่มีอะไรกระทบกระเทือนใจเรานะ มันไม่มีสิ่งกระทบกระเทือน ใจเราจะมีอารมณ์เป็นสุข เห็นไหม

สิ่งกระทำแบบนี้มันกระทำแบบโลกๆ ใจ เรื่องของโลกเป็นอย่างนี้นะ แล้วเราก็ไม่เข้าใจ อย่างนี้ได้ประพฤติปฏิบัติแล้ว ถ้าประพฤติปฏิบัติ สิ่งนี้มันหมดคุณค่า แต่เราเป็นคนดีในสังคม คน ที่ไปวัดไปวาเป็นคนที่มีปัญหา เราเป็นคนดีแล้ว เราเป็นคนมีความสุข...มันสุขไปไม่ได้หรอก กิเลสมันเผาอยู่ในหัวใจนะ

สิ่งที่ว่ากิเลสมันหมดคุณค่า หมดคุณค่าเพราะมันมีศีลธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัม พุทธเจ้า คุณติ เราอ่านฉลาดยานะ ยาดต่างๆ เขามีคุณสมบัติต่างๆ เรารู้ไปหมดเลย เราอ่านไปหมดเลย แต่เราไม่ได้กินยานั้นเลย แล้วเราก็กังไม่ได้เจ็บไข้ได้ป่วยเราก็กังไม่รู้ว่าจำเป็นต้องใช้ขนาดไหน นี่ มันก็เตรียมพร้อมหมดเลย แต่มันก็ไม่ได้ประโยชน์อะไรเลย เพราะเราไม่ได้เจ็บไข้ได้ป่วย เราไม่ ต้องใช้ยานั้นใจ

แต่ขณะที่มันเจ็บไข้ได้ป่วยขึ้นมาสิ เราจะใช้นั้น เราใช้ถูกจะใช้ผิดเพราะอะไร เพราะเรา ไม่เคยใช้ เราใช้ของเราไม่เป็น นี่เราจะเปิดยานั้นกินขึ้นมาเพื่อจะรักษาโรค เรายังเปิดไม่ถูกเลย

เห็นไหม นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราเอาจริงเอาจังขึ้นมา เวลามันทุกข์ขึ้นมาหัวปั่นเลยนะ เวลามีปัญหาขึ้นมา เราเอาความรู้สึกเราไว้ในตัวเองไม่ได้หรอก มันกระชากลากไป เห็นไหม

เวลาจิตที่มันมีกิเลส เห็นไหม เหมือนช่างสารที่ตกมัน มันมีอำนาจนะ จุกกระชากเราไปตลอดเลย มันคิดอะไร มันต้องการสิ่งใด เราต้องหามาตอบสนองมัน เห็นไหม ทั้งๆ ที่ว่าเรา...จิตมันไม่มีคุณค่า เพราะเราไม่ไปตามโลกใจ โลกเขาไปกัน เขาคิดศีลคิดธรรม เขาหาสิ่งที่เป็นโทษกับหัวใจของเขา เขาคิดศีลคิดธรรมนะ อะไรก็ได้ที่กิเลสมันต้องการ อะไรก็ได้ที่เขาแสวงหามาเพื่อมาตอบสนองมัน เห็นไหม เขาทำกัน คุณสิ ในโลกเขา เขามีคดมีโกงกัน เขาทำกันทั้งนั้นละ เขาทำของเขา แต่ทำนั้นนะ มันเหยียบย่ำตัวเราเองก่อนนะ

คนจะคิดมันก็เพื่อบุญกุศล เพื่อเรา เพื่อจิตใจของเรา เราทำความชั่ว ทำสิ่งต่างๆ เพื่อเอาเปรียบเขา มันเท่ากับทำลายตัวเอง แต่เขาไม่รู้ นี่กิเลสมันไม่ให้รู้ ถ้ากิเลสมันมีคุณค่ามันไม่ให้รู้หรอก มันว่ากิเลส นี่มันสิ่งต่างๆ...

คำว่า “กิเลส” คือการเอารัดเอาเปรียบใจเราก่อน พอเราเอารัดเอาเปรียบความรู้สึกของเรา ก็คิดทำแต่เป็นกลอุบายออกไปที่จะเอารัดเอาเปรียบคนข้างนอก เอารัดเอาเปรียบคนในสังคมเขา ถ้าเอารัดเอาเปรียบในสังคมเขา นี่มันทำลายตัวมันอย่างนี้ ทำลาย ในคุณธรรมนี่มันทำลาย

ครูบาอาจารย์ ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ เห็นแล้วมันสลดสังเวชนะ เป็นปลงธรรมสังเวช ผู้ที่ทำลายตน แต่เขาไม่รู้จ้กว่าเขาทำลายตน แต่เขาหาผลประโยชน์ของเขา เขาว่าสิ่งนั้นเป็นประโยชน์ของเขา สิ่งที่เป็นประโยชน์ของเขา คือสิ่งที่กิเลสมันเอาแต่กรรมเอาแต่เวรมาทับถมหัวใจ เห็นไหม นี่สิ่งที่เป็นกิเลสมีคุณค่า มีคุณค่าอย่างนั้น

แต่ถ้าเรามีศีลมีธรรมของเรา มันเป็นปกติ จิตมันเป็นปกติ ศีลคือความปกติของใจ ถ้าใจมันปกติ เห็นไหม กิเลสไม่มีคุณค่า มันก็มีความรุ่มเย็นเป็นสุข แต่เนี่ยมันเป็นสุขของศีลธรรมจริยธรรมใจ

แต่เวลาถ้าเราจะถือศีล ๒๒๗ ถ้าจะถือศีล ๒๒๗ เวลาพระภิกษุ อุปัชฌาย์ เวลาเขาไปบวชเห็นไหม จะให้กรรมฐาน ๕ เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ ถ้าเราถือศีล แล้วเกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ มันเกี่ยวอะไรกับศีลล่ะ มันเกี่ยวอะไรกับความปกติของใจล่ะ

ความปกติของใจมันเป็นปกติของใจ ปกติของใจมันเป็นปุถุชนนะ ปุถุชนนี่คนหนาด้วยกิเลส สิ่งทีคนหนาด้วยกิเลส ขนาดว่าเราคบกับ เราใช้สติคิดไว้เฉยๆ เรามีศีลธรรมจริยธรรม มันมีกิริยามารยาทกดไว้เฉยๆ นะ แต่มันเอาชำระล้างความสะอาดอย่างนี้ไม่ได้หรอก มันถึงเป็นปุถุชนไง แล้วเป็นกัลยาณปุถุชนล่ะ

ในรูป รส กลิ่น เสียง สิ่งทีจิตมันเคลื่อนไหว มันจะกระเทือน มันก็กระเทือนรูป รส กลิ่น เสียงนี้ ถ้ารูป รส กลิ่น เสียง สัมผัสต่างๆ มันสะเทือนหัวใจ ถ้ามันสะเทือนหัวใจ เห็นไหม มันควบคุมไม่ได้ ขณะที่ควบคุม คนยังไม่เคยป่วย ไม่เคยเจ็บ ไม่เคยไข้ ยาก็ไม่มีความสำคัญ แต่ขณะที่มันเจ็บ มันไข้ มันป่วย ขึ้นมา ยาก็มีความสำคัญ นี่ปุถุชนมันไม่เจ็บไม่ป่วย มันก็ไม่รู้ว่าสิ่งใดเป็นความเจ็บความป่วยไข้ของใจ ใจมันป่วยไข้นะ มันมีโรคกิเลส โรคทีมันต้องเสื่อมสภาพไปโดยธรรมชาติของมัน มันมีฝังอยู่ในหัวใจ มันก็ไม่รู้ว่ามันป่วยมันไข้ เห็นไหม

แต่ถ้าเราจะประพฤติปฏิบัติของเรา เราจะปฏิบัติของเรา เห็นไหม เพื่ออะไร? เพื่อให้เข้าถึงสัจจะความจริง ถ้าเข้าถึงสัจจะความจริงมันก็ต้องกำหนดคพทุทโธๆ ก่อน ทำความสงบของใจเข้ามา มีคำบริกรรมก่อน ปัญญาอบรมสมาธิเข้ามาให้จิตมันสงบเข้ามา แล้วมันสงบได้ไหมล่ะ? ไม่ได้เพราะอะไร เพราะมีสิ่งเร้า

สิ่งเร้า คือกิเลสค้นหาในหัวใจของเราเป็นสิ่งที่เร้า ปุถุชนมันควบคุมไม่ได้ แต่ถ้าเป็นกัลยาณปุถุชน เพราะอะไร เพราะมันเห็นรูป รส กลิ่น เสียงนี้เป็นบ่วงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร สิ่งทีเป็นบ่วงของมาร สิ่งใดทีมันพอใจมันก็คิดไปตามเขา เสียงกระทบหูก็ได้ยินไปตามเขา สิ่งใดกระทบมานี้ รูป รส กลิ่น เสียง มันทำให้เราคิดตามเขาไปหมดเลย คิดตามเขาไป เป็นเหยื่อเขาไป ต้องการแสวงหา ถ้าไม่ได้ไม่มีก็พยายามนึกคิดของตัวเองขึ้นมา เพื่อจะให้ใจมันได้เสพสภาวะแบบนั้น

แต่เวลาเราออกวิเวก ออกไปในที่สงัด ห่างจากรูป รส กลิ่น เสียง เห็นไหม พอ รูป รส กลิ่น เสียง จิตมันก็ตื่นรนนะ เราหาสถานที่ทีสงบสงัด จิตมันก็ยังคิดของมันอยู่ มันหยุดของมันไม่ได้ ถ้ามันหยุดของมันไม่ได้ มันเป็นเพราะเหตุใดล่ะ เพราะไอ้เรื่องสิ่งทีว่าฉลากของยากับเนื้อยา มันต่างกัน

ฉลากของยา เห็นไหม ศีลธรรมจริยธรรมจากภายนอก ถ้ามันทำให้กิเลสค้นหาความทะยานอยากมันลดลง เพราะอะไร เพราะเรามีคุณธรรม ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ

เจ้า นี่ประเพณีวัฒนธรรมของชาวพุทธไง อ่อนนุ่มถ่อมตน จิตนี้อ่อนนุ่มถ่อมตน สิ่งที่อ่อนนุ่มถ่อมตน แต่กิเลสมันอ่อนนุ่มด้วยไหมล่ะ กิเลสมันอยู่ในใจ สิ่งที่เป็นภายในเพราะอะไร เพราะยังไม่ได้รักษา ยังไม่ได้ทำความสะอาดของใจนะ ใจสะอาดไปไม่ได้เลย แต่ความสะอาดของใจเราจะรักษา เราทำความสะอาดใจเอาอะไรทำ ทำที่ตรงไหน ทำอย่างไร? ทำที่หัวใจสิ เพราะหัวใจมันตัวพาเกิดพาดายนะ

สิ่งที่เกิดขึ้นมา ถ้าเรายังไม่ประพฤติปฏิบัติธรรม อะไรคือหัวใจ อะไรคือร่างกาย ร่างกายนี้จับต้องกันได้ ร่างกายเจ็บไข้ได้ป่วยนี้ไปหาหมอ เขาจะรักษาให้ได้ แต่หัวใจนี้ไปหาหมอ ไปหาจิตแพทย์ จิตแพทย์ก็แก้ไขแต่ความเครียด ความวิตกกังวลเท่านั้นเอง จิตแพทย์ไม่สามารถเข้าไปถึงชำระกิเลสจากหัวใจได้ จิตแพทย์ทำให้มนุษย์ที่จิตบกพร่องให้กลับมาเป็นจิตที่ปกติเท่านั้นเอง ถ้าจิตที่เป็นปกติ ถึงว่า รักษาถึงผลของเขาแล้ว

แต่จิตที่ปกติขึ้นมาเนี่ยคนยังทุกข์ไหม คนยังเกิด คนยังตายไหม? คนก็ยังทุกข์ คนก็ยังเกิดยังตายโดยธรรมชาติโดยสภาวะแบบนั้น สิ่งที่จะรักษาได้คือธรรมใจ คือศีล คือสมาธิ คือปัญญา

ศีล เรารักษาให้เป็นปกติของใจขึ้นมาจนกิเลสมันไม่มีคุณค่า พอกิเลสไม่มีคุณค่า เราเริ่มรักษาของเรา เราจะต้องมีการกระทำที่ลึกไปกว่านั้น ถ้ามีความลึกไปกว่านั้น เห็นไหม เราจะชำระกิเลสที่ไหน ก็ต้องกำหนดให้จิตมันสงบเข้ามา

จิตสงบไม่ได้ มันคิดในรูป รส กลิ่น เสียง ถ้ามันใช้ปัญญาใคร่ครวญ ใช้คำบริกรรม มันเห็นรูป รส กลิ่น เสียงนี้เป็นบ่วงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร ทำบ่อยครั้งเข้าๆ จนเห็นโทษของมัน

ถ้าเห็นโทษของมันนะ รูป รส กลิ่น เสียง มันไม่เป็นกิเลสหรอก มันก็เป็นธรรมชาติของมันอย่างนั้นล่ะ นี่สิ่งนี้มันเป็นธรรมชาติของเขา มันเป็นคุณประโยชน์ของการสื่อสารมวลชนด้วย สื่อสารมวลชน เห็นไหม เขาใช้เสียง เขาใช้กลิ่น เขาใช้วิทยุต่างๆ เขาสื่อสาร เป็นอาชีพของเขาเนะ เขาแสวงหาเงินหาทองจนเขาร้าเขารวย นี่เขาใช้สิ่งนี้เป็นประโยชน์กับเขา แต่เราไปใช้สิ่งนั้นมาเป็นโทษกับเราเพราะอะไร เพราะมันให้ผล เห็นไหม

คูสิ เวลาเราไปฟังข่าวต่างๆ สิ่งที่ดีและสิ่งที่ไม่ดี ใจมันฟูไหมล่ะ? ใจมันก็ฟูนะ เราจะแก้ไขเหตุการณ์นั้นได้หรือไม่ได้ เพราะอะไร เพราะสิ่งนั้นมันก็ผ่านไปแล้ว เพราะเหตุการณ์มันเกิด

ขึ้นมา มันถึงเป็นข่าวออกมา ข่าวออกมาแล้ว สิ่งที่เป็นอดีตไปแล้ว เรารู้เมื่อไหร่มันก็เป็นผลในปัจจุบันนั้น เกิดให้หัวใจรับรู้สิ่งนั้น มันก็เกิดอาการ จิตมันก็กระเพื่อมเดี่ยวนั้น นี่สิ่งนี้มันควบคุมไม่ได้

แต่ถ้าเราเห็นโทษของมัน เห็นไหม สิ่งนั้นก็สิ่งนั้น สิ่งนั้นมันเป็นประโยชน์กับโลก ถ้าเขาก็ใช้ประโยชน์กับโลกของเขา แต่ประโยชน์ของเรามันไม่เกิด ประโยชน์ของเรามันไม่มี เพราะมันไม่ใช่เรื่องของเรา เรื่องของเราคือการเกิดและการตาย เรื่องของเราคือความทุกข์ความสุขของเราในหัวใจของเรา ถ้าเรื่องของเราเป็นอย่างนี้ ขณะปัจจุบันนี้เรามีสติสัมปชัญญะ เรามีความพร้อม เรามีศรัทธาความเชื่อ เราจะเริ่มแก้ไขของเรา เห็นไหม คนเรามีศรัทธาความเชื่อนะ มันจะเริ่มเปิดภาชนะของเรา หายภาชนะของเราขึ้นนะ

ถ้าคนไม่มีศรัทธาความเชื่อ ศาสนาก็คือศาสนา คุณลิ สิ่งที่เราไม่ต้องการ เราไม่ปรารถนา ในตลาดมีมหาศาลเลย เราก็ไม่ไปแสวงหามา เราต้องการสิ่งใดละ เราขาดแคลนสิ่งใด เราต้องการสิ่งใด เราก็ไปแสวงหาสิ่งที่เราต้องการมาใช้ไหม แล้วจิตมันไม่มีศรัทธาความเชื่อ แม้แต่่นรกสวรรค์ก็ไม่เชื่อ จิตเกิดมาจากไหนก็ไม่เชื่อ สิ่งนี้มันเป็นปัจจุบัน เกิดมาแล้วก็ตายสูญ เกิดมาก็เกิดมาโดยธรรมชาติ ตายก็ตายไปตามธรรมชาติ...นี่มันคิดได้ กิเลสถ้ามันมีคุณค่านะ มันก็เหยียบย่ำใจอย่างนี้

แต่ถ้ากิเลสมันเริ่มหมดคุณค่านะ มันหมดคุณค่า มันไม่มีคุณค่าของมัน จิตมันก็สงบเข้ามา เราก็เป็นชาวพุทธแท้ ชาวพุทธแท้เพราะอะไร เพราะเห็นว่าสิ่งนั้นมันเป็นเรื่องปัจจัย ๔ เครื่องอาศัย แต่เรื่องของคุณธรรมในหัวใจ เรื่องความสุข ความสมหวังนี้ ใครบ้างไม่ปรารถนา ถ้าอยากความปรารถนาแล้วจะหาที่ไหน? ถ้าจะหาให้เจอนะก็ต้องหาในหัวใจของเรา ถ้าหาในหัวใจของเรา หัวใจของเราเป็นนามธรรมนะ

ตำราทั้งหมด วิชาการทั้งหมด ซึ่งเข้ามาที่ใจ ตำราทั้งหมด การวิปัสสนาทั้งหมด เคนจกรรมทั้งหมด นั่งสมาธิทั้งหมด ซึ่งกลับมาที่การชำระสะสางเรื่องของกิเลสค้นหาความทะยานอยากในหัวใจ แต่เรื่องค้นหาความทะยานอยากในหัวใจ การเคลื่อนไหวไปมันจะกลับมาสงบได้อย่างไร

การเคลื่อนไหวไป การกำหนดพุทโธไป การเดินจงกรมนะกลับให้ผลของสมาธิในทางจงกรม กลับมีคุณประโยชน์มาก ดูจากว่ามันเป็นไปได้ยากกว่าการนั่งสมาธิ แต่ถ้ามันเป็นสมาธิขึ้นมาแล้วมันก็เสื่อมได้ยากกว่าเหมือนกัน สิ่งนี้เสื่อมได้ยากกว่า ถ้าเป็นสมาธิขึ้นมา สิ่งที่เป็นสมาธิเพราะมันปล่อยรูป รส กลิ่น เสียงเข้ามา ถ้ามันปล่อยรูป รส กลิ่น เสียง เข้ามา จิตมันถึงจะปล่อย

อาการของใจ ปล่อยรูป รส กลิ่น เสียง สิ่งที่อยู่ความหมายที่ใส่ใจกระเพื่อม นี่มันปล่อยจากสิ่งนั้น เข้ามา ถ้ามันปล่อยเข้ามา เราเห็นจากปุถุชน แล้วกัลยาณปุถุชน ความต่างกันของวุฒิภาวะมันก็ ต่างกันแล้ว

ปุถุชน คือเหมือนกับไฟฟ้า พลังงานต่างๆ มันแสดงตัวของมัน โดยธรรมชาติ โดยความคิด นะ เสียงกระทบหู ถ้าจิตมันรับรู้ตลอด มันได้ยินตลอดไป แต่เวลาจิตมันสงบเข้ามานะ ขณิกสมาธิ อุจจารสมาธิ อปปนาสมาธินะ เสียงดังจะฟ้าผ่าขนาดไหน จิตมันสงบเป็นอปปนาอยู่ในหัวใจ มัน จะไม่รับรู้สิ่งต่างๆ เลย แต่จิตมันรู้ตัวของมันอยู่นะ จิตนี้รู้จักความสงบ รู้จักสมาธิ มันอยู่ในสมาธิ นี่มันรับรู้ต่างๆ รับรู้ในวงของสมาธิ ในวงของความรู้สึกของจิตนั้น แต่จิตนั้นไม่ออกมารับรู้ใน อายตนะ ตา หู จมูก ลิ้น กาย จะไม่ได้ยินสิ่งใดๆ เลย เห็นไหม

ขณะที่จิตมันปล่อย เสียงก็มีโดยธรรมชาติของเสียง ทุกอย่างมีของเขา ทำไมมันไม่รับรู้ล่ะ แล้วไม่รับรู้มีความสุขด้วย มีความสุขมันเป็นความมหัศจรรย์ ความมหัศจรรย์ของจิตดวงนี้ แม้แต่ จิตสงบเข้ามามันก็จะมีความมหัศจรรย์ของจิตดวงนี้แล้วว่า นีรสของความสุข สมาธิธรรม รส ของทุนเฉยๆ นะ สมาธินี้เป็นหนึ่งในมรรค ๘ นะ

แล้วถ้าจากกัลยาณปุถุชน เวลาบวชขึ้นมา เราเป็นนักบวช เราเป็นพระ เห็นไหม อุปัชฌาย์ ให้อะไรมา เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ สอนสิ่งง่ายๆ อย่างนี้หรือ ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง นี่นะมัน ทิมตาทุกวันไง ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง เป็นธรรมชาติของมนุษย์ อยู่กับเราตลอดไป เห็นไหม สิ่ง อย่างนี้เพราะอะไร เพราะจิตของเรา ถ้ากิลีสมันหมคคุณค่า เราถือศีลของเรา ศีล ๘ ของเรา เราก็ก ี่ไม่ใช่ของหอม ไม่ใช่ต่างๆ อย่างนี้ก็เป็นศีล เห็นไหม

แต่ถ้ามันเป็นการชำระกิลีส มันจะทะลุผิวหนังเข้าไปนะ ถ้ามันเห็นกายโดยธรรมชาติ เห็น กาย จิตมันวิปัสสนาไป จิตเป็นเอกัคคตารมณ์แล้วนุ่มไปเห็นกาย เห็นไหม เกสา โลมา นขา ทัน ตา ตโจ วิภาคะนี้ด้วยปัญญาของจิต ด้วยความเป็นไปของจิต มันเห็นทะลุเข้าไปในหนัง ในเนื้อใน หนัง เล็บขึ้นเดียวขยายส่วนแยกส่วน ให่วิภาคะ ให้เห็นความเป็นไปของมัน ความเป็นไป นี่เป็น สภาวะธรรมนะ

ถ้าเป็นสภาวะของเรา เรามีปัญญาของเรา เราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ เจ้ามาเหมือนกัน เรามีปัญญาเหมือนกัน เรานึกความขยายความ จิตมันก็เป็นไปนะ แต่มันไม่เป็น ธรรมหรอก ไม่เป็นธรรมเพราะอะไร เพราะกิลีสมันอาศัยธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ

เจ้า นี้อาการไร้อาการที่เราเห็นไปนี่กิลเลสมันสร้างภาพได้ สิ่งนี้เป็นการสร้างภาพเพราะอะไร เพราะจิตมันไม่เป็นสมาธิ จิตมันไม่มีหลักมีฐานของมันไง

ถ้าจิตมันมีหลักมีฐานของมัน นั่นเป็นสภาวะธรรมนะ สภาวะธรรมคือสังขารมัจจุระ อริยสังขารจะ อริยสังขารจะเกิดที่ไหน สังขารมัจจุระ สังขารความจริง นี้โลกนี้ ธรรมชาติสภาวะแบบนี้ นี่คือสังขารมัจจุระคือธรรมะที่มันแปรปรวนอยู่อย่างนี้ นี่คือสังขารมัจจุระ

แต่อริยสังขารจะละ เพราะจิตเวลามันเห็น มันวิปัสสนาขึ้นมา มันไม่เป็นจิตธรรมดาอย่างเรา นะ บุคคล เห็นไหม คุณคนมีบุญกุศล คนสร้างบุญกุศลมา เกิดมาจะมีความสุขมาในชีวิตนี้ ตลอดไป แล้วก็ทำบุญกุศลของเขา เขาได้สร้างอำนาจวาสนาบารมีของเขา เขาตายไปแล้วจิตก็ต้องไปเกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม ก็หมุ่นอยู่อย่างนั้นนะ จิตอย่างนั้นมันเป็นสภาวะแบบนี้ นี่จิตมันอยู่ในวิภวัญจะ จิตนี้อยู่ในวิภวัญจะ วนเวียนไปในวิภวัญจะ จะเกิดจะตายไปในวิภวัญจะ เห็นไหม สิ่งนี้มันเป็นธรรมชาติ เป็นธรรมะ เป็นธรรมชาติ

แต่ถ้าอริยสังขารจะ เห็นทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค...อริยสังขาร สิ่งที่เป็นอริยสังขารมันเกิดมาจากไหน ละ? เกิดมาจากสังขารมัจจุระนี้ หัวใจอย่างนี้ หัวใจที่ล้อมลูกคลุกคลานอยู่ที่นี่ หัวใจที่ทุกข์ๆ อยู่ที่นี่ หัวใจที่ศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นฉลาดกยา เราศึกษามาแล้วเราได้ทดสอบ เราได้ทดลองไหม

เราไปซื้อยามานะ เจ็บไข้ได้ป่วย นี่พยายาม ถ้าเรากินยาเข้าไป โรคภัยมันก็หาย แต่เวลาเป็นอริยสังขารขึ้นมา สติ สมาธิ ปัญญา มันหาซื้อมาจากไหน? มันกลั่นออกมาจากใจทั้งนั้นนะ ใจที่มันฟุ้งซ่านอยู่ ใจที่มันเป็นมีความทุกข์อยู่ที่นี่ ถ้าเรามีสติสัมปชัญญะ เราเชื่อมั่นในธรรมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เรามีศรัทธามีความเชื่อ ศรัทธาความเชื่อมั่นจะบุกเบิกได้ทั้งหมด เรามีสติแล้วกำหนดให้ดี ถ้าเป็นปัญญาอบรมสมาธิก็ติดตามไป สติตามความคิดไป

ความคิดนี้มันมีทั้งผลบวกและผลลบ ความคิดที่เป็นผลดี เห็นไหม ความคิดที่เป็นธรรมะ ความคิดที่สังขารมัจจุระขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า คิดแล้วก็ชื่นอกชื่นใจ เห็นไหม ความคิดในทางลบนะ เกิดมาที่เราไม่มีอำนาจวาสนา เกิดมาแล้วเราไม่มีโอกาส เราทำอะไรก็ล้มลุกคลุกคลาน ทำไมไม่เหมือนคนอื่นเขา...นี่มันตัดรอนนะ

ความคิดก็คือความคิด คุณติ คุณคลื่นวิทยุ ถ้าเขาให้รหัสเข้าไปมันก็จะมึนเสียงขึ้นมา ถ้าคลื่นวิทยุมันไปตามกระแสคลื่นวิทยุ มันไม่ใส่รหัสเข้าไป นี่ความคิดก็คือความคิด แต่เวลาคิดดีคิดชั่ว มันก็คิดออกมาจากกิลเลส คิดออกมาจากค้นหาความทะยานอยาก คิดออกมาจากกรรม เพราะเราชักฉลาดขึ้นไง สิ่งใดที่เป็นความคิดที่มันให้ผลเป็นลบ มันให้เราทุกข์ใหม่ ให้หัวใจเราเศร้าหมองใหม่

สิ่งที่เราคิดรื่นเริง ชื่นใจ เรายังมีอำนาจวาสนา เราจะแก่เฒ่าขนาดไหน เราจะบวชเมื่อหนุ่ม เราจะบวชเมื่อแก่ เราก็มีโอกาส เพราะอะไร เพราะเราได้เป็นนักบวชแล้ว เรามีโอกาสแล้ว เราเกิดมาแล้วเราจะเริ่มதாகดางแล้ว หากดางความรู้สึกของเรา หากดางเรื่องของใจของเรา เราจะதாகดางมันนะ บวชมาเพื่อชำระกิลเลส นี่ประพฤติกฎปฏิบัติธรรมขึ้นมาเพื่อชำระกิลเลส เห็นไหม นี่ถ้ากิลเลสมันไม่มีคุณค่า ไม่มีคุณค่าเพราะอะไร เพราะเราไม่อยู่กับโลกเขา

โลกเขา เขาอยู่โดยความสุขสมบูรณ์ของเขา เขาจะดำรงชีวิตของเขาด้วยความสะดวกสบาย เทคโนโลยียิ่งเจริญอย่างนี้ อะไรคดป่วนไปหมดเลย แล้วเราบวชเป็นพระขึ้นมา เห็นไหม บวชเป็นนักบวชขึ้นมา ถือศีล ๘ ผู้ยู่วัดถือศีล ๘ แม้แต่ข้าวเย็นก็ไม่กินแล้ว ไม่นอนในที่สูงใหญ่ ไม่ทำกับเขาทางโลก ไม่ทำกับเขา เห็นไหม นี่กิลเลสมันหมดคุณค่าไปเรื่อยๆ

แล้วเป็นนักรบ บวชพระขึ้นมา บริหาร ๘ เท่านั้นนะ สิ่งที่เป็นบริหาร ๘ เป็นสมบัติของสงฆ์ สมบัติของภิกษุองค์นั้น แต่สิ่งที่เป็นเครื่องอาศัยของสงฆ์ ของของสงฆ์ กับเป็นของของบุคคล สิ่งที่เป็นบริหาร ๘ สิ่งที่เราใช้ สิ่งนี้ใช้เป็นของสงฆ์ เอามาใช้ชั่วคราว บำรุงรักษาแล้วก็เก็บคืนเขา นี่คือสมบัติของเราละ เพราะอะไร เพราะไม่ใช่ชีวิตแบบโลกๆ เขาไป โลกของเขาใช้ชีวิตสะดวกสบายของเขา แต่นี่โลกของเรา เราไม่ให้กิลเลสมันฟูขึ้นมา มันเป็นการตัดรอนกำลังของมัน เห็นไหม นี่เรามีโอกาสแล้ว

เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ สิ่งที่มีมันบังตานะ มันบังตาเรา เราเข้าไปไม่ถึงไง ถ้าเราเข้าถึงเราทำ อริยสังฆมันเกิด เห็นไหม ธรรมะเกิดไง สิ่งทีสภาวะธรรมเกิดขึ้นมา เกิดขึ้นมาจากงานภายในนะ เราอาบน้ำห้องต่างน้ำ เราทำงานกันจากภายนอกเป็นข้อวัตรปฏิบัติ ข้อวัตรปฏิบัติเรารักษา

สิ่งทีความสะดวก ความสะอาด สะอาดมาจากข้างนอก ถ้าจิตมันสะอาดนะ ทุกอย่างจะสะอาดเข้ามา ถ้าจิตมันสกปรกเข้ามา เห็นไหม โนนก็ไม่ต้องทำ โนนก็ไม่ต้องทำ สิ่งต่างๆ เขาทำกันหมดแล้ว เห็นไหม นั่นมันประโยชน์ของเขา ประโยชน์เรา เราทำซ้ำซ้อนทำไม

แล้วเวลาเราทุกข์ล่ะ เวลาเวทนามันเกิดขึ้นมา เวลาสิ่งที่มันเกิดขึ้นมานี้เป็นของเราหรือเปล่าล่ะ ของคนอื่นเขาทำกันหมดแล้ว เขาทำบุญกุศลของเขา เขาทำเป็นกิจกรรมของเขา เขาได้บุญกุศลของเขา จิตมันมีบารมีธรรมในหัวใจของเขา สิ่งใดเกิดขึ้นมาเขาแยกแยะได้นะ เขาเห็นคุณเห็นโทษของมัน นี่เวทนาสักแต่ว่าเวทนา เวทนาเกิดขึ้นมาเราจะมีปัญญาแก้ไขมัน นี่เขามีหลักมีเกณฑ์ เพราะจิตมันมีจุดยืน จิตเป็นเอกัคคตาธรรมณ์

แต่เราไม่มีจุดยืนนะ ข้างนอกก็ไม่เอา ข้างในก็ไม่เอา พอข้างในก็ไม่เอา พอมันเกิดอะไรขึ้นมามันก็ล้มลุกคลุกคลานไป โน่นก็โอด นี่ก็โอย เห็นไหม เพราะข้างนอกก็ไม่เป็นไร แล้วข้างในเวลาเกิดขึ้นมามันเป็นอะไรใหม่ล่ะ? ไม่เป็นไรทำไมมันโกรธล่ะ ไม่เป็นไรทำไมมันเหยียบย่ำหัวใจล่ะ นี่เพราะจิตมันไม่มีหลักมีเกณฑ์

ถ้าจิตมีหลักมีเกณฑ์นะ สิ่งใดเกิดขึ้น เราฝึกมาจากข้างนอกใช้ไหม ถ้าเรามีสติจะ ฐุดงควัตรเราก็เข้มข้น สิ่งต่างๆ มันก็เข้มข้นขึ้นมาจากใจของเรา เพราะใจมันมีสติจะ สติจะมันจะเข้าสู่อริยสัจจะ

ถ้ามีสติจะขึ้นมา เรามีสติจะกับตัวเอง เห็นไหม อะไรจะเกิดขึ้นมาก็ต้องพิสูจน์กันก่อน เราไม่เชื่อสิ่งที่กิเลสมันจะหลอกเรานะ จะเป็นอย่างนั้น จะปล่อยอย่างนั้น คือกิเลสมันจะให้เราล้มลุกคลุกคลาน ในการมาปฏิบัติของเรา ถึงส่วนหนึ่งมันก็มองข้ามๆ คือมันจะข้ามใจ มันสุกเอาเผากินใจ มันจะเอาสะดวกสบาย เจ็บไข้ได้ป่วยก็หลบเอา เวลาเวทนาเกิดขึ้นมาก็หลบ หลบกว่าสิ่งนี้เป็นธรรมๆ...มันหลบเลี่ยงเข้ามา มันสุกเอาเผากิน มันมักง่าย นี่มันไม่เป็นไปหรอก

แต่ถ้ามันเป็นไป ถ้ามีสติจะขึ้นมาเป็นความจริง ถ้าเราเป็นอย่างนี้แล้วเดียวเราก็ต้องมารอบ ๒ รอบ ๓ เห็นไหม ถ้ามันปวดอยู่อย่างนี้ ถ้าเราไม่ได้พิจารณาของมันอย่างนี้ ถ้าเราไม่สู้มันเดี๋ยวก็เกิดอีก สิ่งที่เกิดอีกแล้วจะให้เกิดขึ้นอีกช้ำเกิดช้ำอยู่อย่างนี้ทำไม ถ้าไม่ให้เกิดขึ้นช้ำเกิดช้ำก็ต้องพิสูจน์กัน ต้องต่อสู้กัน พิสูจน์กัน นี่สติจะมันเกิดอย่างนี้ไง เกิดมาจากข้างนอก สิ่งใดที่เป็นธรรม เราก็ทำของเขา สิ่งใดเราทำมา เราก็ทำเพื่อเรา นี่ทำเพื่อเรา

เวลาโลกเขา เวลาเขาเอาเปรียบกัน เขาทำลายคนอื่น เขาก็คิดทำลายคนอื่น นั่นก็เท่ากับทำลายตน นี่ก็เหมือนกัน สิ่งที่เราสร้างของเราขึ้นมา เราทำของเราขึ้นมามันก็เพื่อบารมีธรรมอันนี้ ถ้าบารมีธรรมอันนี้ สัจจะอันนี้มันเกิดขึ้นมา สัจจะเราฝึกฝนของเราขึ้นมา นี่หน่ออ่อนมันจะ

เข้มแข็งขึ้นมาละ หน่ออ่อน สิ่งที่เกิดขึ้นมาจากหัวใจของเรามันจะเข้มแข็งขึ้นมา ถ้าเข้มแข็งขึ้นมา มันจะทำได้มันก็ทำได้ งานจะหนักหนาสาหัสสาครรจ์ขนาดไหนมันก็ทำได้ เห็นไหม

ทำอย่างนี้เพื่อใคร? ทำอย่างนี้เพื่อให้มันทะลุเข้าไปใน ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง ใจ

สิ่งที่วิภาคะ เวลามันเจ็บป่วย มันเจ็บป่วยมาจากไหนล่ะ? มันก็เจ็บป่วยขึ้นมาจากภายใน หนังหุ้มอยู่นี่ สิ่งทีหนังหุ้มอยู่โดยรอบ แล้ววิภาคะมันแยกส่วน มันแปรสภาพของมันโดยธรรมชาติของมันนะ โดยกำลังของจิต จิตของแต่ละดวงนี้กำลังไม่เหมือนกัน วิปัสสนาหนสองหน เข้าใจก็มี วิปัสสนา ๑๐ หน ๒๐ หน มันไม่สมุจเฉตปหานก็มี สิ่งที่ไม่สมุจเฉตปหานเพราะอะไร เพราะจิตของคนไม่เหมือนกัน การกระทำถึงเทียบเคียงกันไม่ได้

ธมฺมสากัจฉา เอตมฺมงฺกลมุตฺตมํ ในสังคมของนักปฏิบัติเรา เราจะสนทนาธรรมกันเพื่อให้ เป็นเทคนิคไป เพื่อให้เป็นคติเตือนใจ คติธรรมของผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ โอกาสอย่างนี้ อาการอย่าง นี้ กระทำอย่างนี้ ฟังไว้เป็นหลักเป็นเกณฑ์ แต่ขณะประพฤติปฏิบัตินี้มันให้เกิดขึ้นกับเรา

เราเป็นคนผสมยานั่นเองนะ เราต้องเป็นคนผสมยาขึ้นมา นิมรรคญาณมันเกิด ความเพียร ชอบ งานชอบ คำรชอบ ปัญญาชอบ ทุกอย่างเราต้องไปแสวงหา การฝึกปัญญาไป จิตมันสงบ ขนาดไหน มันเป็นความสงบของใจนะ ความสงบของใจเป็นสัมมาสมาธิ สัมมาสมาธินี้เป็น ขั้นตอนอันหนึ่งให้โอกาสเราทำงานเพื่อจะให้ทะลุผม ขน เล็บ ฟัน หนัง เข้าไป

ขณะที่มันกำลังใคร่ครวญผม ขน เล็บ ฟัน หนัง การแยกแยะการขยายส่วนมันคือปัญญา ปัญญาต่างๆ เราแยกแยะอย่างนี้ เราฝึกฝนขั้นของปัญญา เห็นไหม ทดสอบอย่างนี้ๆ ทดสอบแต่ละ หนแต่ละคราวมันก็ไม่เหมือนกัน กำลังของจิตก็ไม่เหมือนกัน ปัญญาที่มันหมุนออกไปก็ไม่ เท่ากัน สิ่งที่ไม่เท่ากัน รอบหนึ่งหนหนึ่ง คุณติ อากาศตอนเช้าเป็นอย่างหนึ่ง อากาศตอนกลางวัน เป็นอย่างหนึ่ง อากาศตอนเย็นเป็นอย่างหนึ่ง ความคิดแต่ละรอบมันก็ไม่เหมือนกัน สิ่งที่ไม่ เหมือนกัน เราก็อำยันหมั่นเพียรของเรา เราแยกแยะของเรา นี่ทำแล้วทำเล่าขึ้นมา เห็นไหม

สิ่งที่เราแยกบ่อยครั้งเข้าๆ มา เพื่อจากปุณฺชนเป็นกัลยาณปุณฺชน เราก็อเห็นอาการ อ้อ! จิตมัน เป็นอย่างนี้ จิตของเราเองนี่ เราไปหาแต่ว่าคนข้างนอก คนต่างๆ เขาจะทำร้ายเรา ทำลายเรา แต่เรา ไม่ได้คิดเลยว่ากิลเลสท์คณาคำในหัวใจเรามันขัดแย้ง มันมีเล่ห์มีเหลี่ยม มีมารยาสาโดยกับหัวใจของ เรามาตลอด

ขณะที่เป็นปุถุชน สิ่งนั้นเป็นการคาดการณ์หมาย ผู้ใดปฏิบัติธรรมไม่สมควรแก่ธรรม เพราะ การคาดการณ์ในฉลากนั้นมันก็ให้ผลไปอีกอย่างหนึ่ง ขณะที่เราวิปัสสนา เราใช้ปัญญาของเรา เข้าไปเรื่อยๆ ใช้ปัญญาอบรมสมาธิของเรามาเรื่อยๆ มันสงบเข้ามาบ่อยครั้งเข้า ถ้าใช้เป็นปัญญา อบรมสมาธิ แต่ถ้าใช้เป็นกำหนดคำบริกรรมพุทโธๆ เข้ามาของเราบ่อยครั้งเข้าๆ เวลามันเห็นโทษ ใจ คราวนี้สงบได้ง่าย คราวนั้นสงบได้ยาก แล้วการสงบอย่างนี้มันสงบรสชาติก็ต่างกัน

สิ่งที่ต่างกัน จากปุถุชน กัลยาณปุถุชน ถ้ามีการชำระนะ มันขาดออกไปนี่มันเห็นความต่าง ระหว่างจิตที่เป็นปุถุชนกับจิตที่เป็นปุถุชนเหมือนกัน แต่เป็นกัลยาณชน ที่ว่า มันจะเริ่มเอาใจดวง นี้ เอาความเห็นนี้ เอาความรู้สึกของใจนี้ไปเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม ด้วยตาของ ใจ ไม่ใช่ด้วยสัญญา สัญญาคือสามัญสำนึก

เห็นโดยเป็นสามัญสำนึกใจ ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง นี่สอนอะไรง่าย ๆ ขนาดนี้ ทำไมองค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมและวินัยไว้นะ อุปัชฌาย์ทุกองค์ต้องสอน ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง ให้กรรมฐานแก่ผู้ที่บวชใหม่ทุกองค์ ผู้ที่บวชใหม่ เพราะคนบวชใหม่มันยังมีโอกาสใจ เราจะ รู้ได้อย่างไรว่าเรามีอำนาจวาสนาหรือไม่มีอำนาจวาสนา

คำว่า “อำนาจวาสนา” นี้ใจมันฝักใฝ่ นะ ใจมันแสวงหา ใจมันต้องการ แล้วถ้าใจฝักใฝ่ มัน แสวงหา มันต้องการนี้ สิ่งที่ว่า เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ สิ่งนี้มันสะท้อนหัวใจใหม่ ถ้ามัน สะท้อนหัวใจ ทำให้เราได้สติสดุ้ง แล้วถ้าเราทำของเราไป เราทำความสงบของใจเข้ามา นี่ศึกษา ในภาคปฏิบัติเลย

ถ้าศึกษาในภาคปริยัติ เห็นไหม ตำราเรามี เราเปิดได้ สิ่งที่เราเปิดได้นี้เทียบเคียงมาว่าสิ่งที่ ที่ทำมานี้ถูกต้องหรือผิดพลาด ถูกต้องหรือผิดพลาดจากตำราอันหนึ่งนะ ถูกต้องผิดพลาดจาก รสชาติของใจ ใจที่มันเป็นสมาธินี้ เข้าไปลึกตื่นต่างๆ กัน รสชาติอันนี้มันสำคัญ เพราะมันเป็นสิ่ง ที่ยืนยันกับเราใจ สันติภูริโก

ใจดวงนั้น ถ้าจิตมันเคยเป็นสมาธิขึ้นมา พุคถึงสมาธิมันจะเข้าใจเรื่องสมาธิ จิตไม่เคยเป็น สมาธิ แต่เข้าใจว่าเป็นสมาธิ นี่เราเข้าใจว่าเป็นสมาธิ เราก็อุดเรื่องของสมาธิในความเข้าใจของเรา แต่ความจริง สมาธิมันเป็นอีกอย่างหนึ่ง เห็นไหม เพราะอะไร เพราะจิตเราไม่เคยเข้าไปสัมผัส แต่ ถ้าจิตเข้าไปสัมผัสสิ่งใด มันก็รู้ได้สิ่งสัมผัสนั้น

สิ่งที่สัมผัสถ้าเป็นมิจาสมาธิมันก็ไม่รู้ตัวของมัน แต่ขณะที่เราวิปัสสนาไป เราทำกรรมฐานของเราเข้ามามันจะมีความผิความถูกอย่างนี้ มันจะสอนใจใจ นี่ผิเป็นอย่างนี้ ผิมันไม่มีกำลังอย่างนี้ ผิเรายังมีความล่งเลสงสัย แต่ถ้าเป็นถูก เป็นสัมมาสมาธิ มันจะมีความสุขของจิต แล้วจิตมีกำลังอย่างนี้มันจะต่างกัน มันจะตื่นตื่น เห็นใหม่ นี่ปุณฺชนและกัลยาณปุณฺชน

แล้วถ้ามีกำลังจนทำฐานขึ้นมาจนมันคงขึ้นมา แล้วน้อมไปเห็นกาย เวทนา จิต ธรรม ในผม ขน เล็บ ฟัน หนัง แล้วมันแยกส่วนขยายส่วน วิภาคนะ สิ่งที่เกิดขึ้นมาของใจ สิ่งที่เป็นไปของใจ ปัญญาที่มรรคมันหมุนขึ้นไป มรรคญาณที่มันเกิดปัญญา เป็นอริยสัจอยู่ในหัวใจนี้มันเกิดขึ้นมา เกิดขึ้นมาจากพื้นฐานนะ เกิดขึ้นมาจากการฝึกฝน การฝึกฝนนะ พื้นฐานที่ฝึกฝน นี่กรรมฐาน ๕ กรรมฐาน ฐานอยู่ที่ไหน

งานที่เขาทำกันทางโลกเขาต้องมีที่ทำงานของเขาทั้งนั้นละ แต่เวลาจิตมันทำงานนี้ไม่มีใครรู้เลย มันพันพินัยในหัวใจ มันคิดแล้วคิดเล่า ย้ำแล้วย้ำเล่าในหัวใจ พันแต่ความทุกข์มานี้เราก็มารู้จักมัน แต่เพราะเรามีครูมีอาจารย์คอยชี้แนะเข้ามา คอยประคองเราเข้ามา ถ้าจิตมันสงบเข้ามา เห็นใหม่ นี่มันก็พันพินัยมาอย่างนี้ แล้วมันจะคายพินัยอย่างไร มันจะชำระล้างอย่างไร มันชำระล้างเพราะความเห็นผิ

ความเห็นผิของมันนะ คุณติ คุณพลังงานที่มันไปตามท่อมันก็ไปตามธรรมชาติของเขา แต่พลังงานของใจมันก็ไปตามท่ออย่างนั้น แล้วมันมีผลออกมาเป็นความสุขความทุกข์ใจ ความสุขความทุกข์ในหัวใจ แล้วเรามาใคร่ครวญ เราแยกแยะอย่างนี้ สิ่งที่แยกแยะคือการแยกส่วนขยายส่วน เห็นใหม่ ใ้อสิ่งนี้มันมีอะไรตามมาด้วยละ? เพราะมันมีวิชา มันมีความไม่รู้ใจ

พลังงานที่สกปรกกับพลังงานที่สะอาด...พลังงานที่สกปรกมันใช้พลังงานได้เหมือนกัน แต่มันให้ผลในทางสกปรก ให้ผลสิ่งแวดล้อมมหาศาลเลย นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเป็นพลังงานของกิลเลสท์เห็นใหม่ มันเป็นกิลเลสท์ มันเป็นอวิชา มันไม่เข้าใจของมัน มันก็ว่าสิ่งนี้เป็นเรา ยึดไปหมดนะ สิ่งนี้เป็นเราๆ แล้วมันก็เสื่อมสภาพโดยธรรมชาติของมัน เพราะมันเป็นอนิจจัง

“สิ่งใดเป็นอนิจจัง สิ่งนั้นเป็นทุกข์ สิ่งใดเป็นทุกข์ สิ่งนั้นเป็นอนัตตา”

ชีวิตเราจะซบเซาคร่ำคร่าไปโดยธรรมชาติ ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง ตั้งแต่เกิด ตั้งแต่เด็กน้อย ผิวอ่อนๆ เห็นไหม สุกท่ายแล้วก็ต้องเติบโตขึ้นมา แล้วมันก็จะเหี่ยวจะย่นไปโดยธรรมชาติของมัน มันก็เป็นของมันอยู่อย่างนี้ ถ้าเป็นอยู่อย่างนี้เราก็พยายามจะเหนี่ยวรั้ง พยายามจะดึงของเราไว้

แต่ถ้าเป็นวิปัสสนานะ มันจะอืดขึ้นมา มันจะทำลายของมันขึ้นมา แล้ววิปัสสนาในธาตุ ๔ เห็นไหม มันทำลายตัวมันเอง มันกลับสู่สภาพเดิมของเขานะ คุณติ เวลาสิ่งที่เป็นวิทยาศาสตร์ เวลาคนตายขึ้นมา ในร่างกายมันมีเลือดมันมีน้ำของมัน สิ่งที่น่าเบื่อแล้วมันก็กลับกลายเป็นดินของมัน อากาศมันกลับคืนสู่อากาศ เพราะอะไร เพราะอากาศในโพรงกระดูกมันมีอากาศของมัน ลมหายใจมันขาดออกไปตั้งแต่เวลาตายแล้ว ธาตุไฟ คือตัวรู้ ธาตุไฟ คือพลังงาน คือตัวจิต จิตมันมีพลังงานอยู่นะ จิตมันมีพลังงานของมัน เหมือนกับตัวธาตุ

ชีวิตนี้คืออะไร? ชีวิตนี้คือไออุ่น คือพลังงานตัวนี้ พลังงานตัวนี้มันพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์เป็นธาตุ ๔ นะ แต่ถ้าเป็นจิตล่ะ? เป็นจิต เวลาคนวิปัสสนา เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จดดูปาดญาณ จิตดวงนี้ตายแล้วไปเกิดที่ไหน นี่สิ่งที่เห็นนะ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เเล็งญาณจะไปรู้สัตว์ขนสัตว์ เห็นไหม เเล็งญาณไปเเล็งที่ไหน เราก็เเล็งกันที่ความประพฤติเหร

เเล็งญาณมันเเล็งที่หัวใจนะ คุณติ เเล็งญาณ ก็เเล็งจรตนิสัย จรตนิสัยคน คนนี้มีโอกาส เพราะอะไร เพราะเขาสร้างสมบุญญธิการ มันมีพลังของจิต คุณติ ดูอย่างคนคิด คนเราบางคนจิตอ่อน บางคนจิตเข้มแข็ง บางคนจิตมีเขาวนปัญญา สิ่งนี้มันสร้างสมมา แล้วการสร้างสม การเกิดและการตาย เวียนตายเวียนเกิดมานี้ใครจะรู้ของใคร แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเเล็งญาณ เเล็งญาณตรงนี้ ถ้าตรงนี้สอนไป เห็นไหม

เราเคยสนทนาธรรม บางคนพูดคนเดียวเข้าใจ บางคนพูดแล้วพูดเล่าเป็นร้อยพันพันหนก็ไม่เข้าใจ นี่ความรับภาระของใจมันไม่เหมือนกัน แล้วเราวิปัสสนาไป คนยังวิปัสสนาเห็นประสบการณ์ของจิต จิตมันมีการกระทำของมันไป...มาสนทนาธรรมไป มาถามครูบาอาจารย์ เห็นไหม สอนไปแก้ไขไปๆ สิ่งนี้มันจะวนไป มันจะเข้าไปถึงของใจ เพราะใจมันยึดของมัน ตัวใจเองก็ยึดตัวเอง พอยึดตัวเองแล้วมันเป็นอวิชชาอยู่แล้ว แล้วมันก็ยึดความคิด ยึดต่างๆ ออกไปทั้งหมดเลย

ถ้าเราวิปัสสนาไปอย่างนี้ สิ่งที่ยึดยึดอะไร ถ้าเพราะยึดอย่างนี้ เพราะความเห็นผิด ถ้าความเห็นผิด พอยึดแล้วถ้ามีรากมีฐาน เห็นไหม ทุกอย่าง มารจะขยำยได้ มารจะขยำยความคิดเรานี้

เวลาเราว่า ความคิดเรา เราคิดในใจนี้ไม่มีใครรู้อะไรกับเรานะ แต่เวลามันคิดขึ้นมาเนี่ย ผลตอบสนอง เห็นใหม่ คุณติ ร่างกายก็สะท้อนไปหมด แล้วเวลาคิดออกมา ผลตอบมาถึงเป็นจริง เป็นนิสัย เป็นความรู้สึก เห็นใหม่ ย้ำคิดย้ำทำ ถ้าย้ำคิดย้ำทำก็จะเป็นจริงนิสัยไป

สิ่งที่มันเป็นไปได้ไปอย่างนี้มันย้อนกลับมามันก็เป็นความทุกข์ แต่ถ้าเราวิปัสสนาไป เห็นใหม่ ปัญญา มันปล่อยนะ มันปล่อยมันชำระล้าง มันชำระล้างสิ่งที่ย้ำคิดย้ำทำ ให้ผลตอบตอบสนองว่า ให้เป็นความพอใจ

แต่ถ้าวิปัสสนาไป มันเห็นต่าง มันเห็นฝั่งตรงข้าม ตรงข้ามว่าสิ่งนี้มันต้องทำลายไป สิ่งนี้ทำลายไปเป็นครั้งเป็นคราว บ่อยครั้งเข้า เห็นใหม่ นี่มันดั่งคปทาน มันปล่อยวางชั่วคราว ถ้ามันปล่อยวางชั่วคราว เห็นใหม่ ว่ากิเลสหมดคุณค่า สิ่งทีกิเลสหมดคุณค่านี้มันหมดคุณค่าจากภายนอก แต่ตัวกิเลสเองมันอยู่ที่ไหน? ตัวกิเลสเองมันฝังอยู่กับจิตเรา ถ้าตัวกิเลสไม่ฝังมากับจิตมันไม่เป็นอวิชชาหรอก

แต่เพราะเวลาเราประพฤติกปฏิบัติขึ้นมาเนี่ยมันเป็นวิชา มันเป็นอริยสัจ สิ่งที่เป็นวิชาธรรม เห็นใหม่ ธรรมที่เกิดขึ้นมาจากปัญญาของเรา เกิดมาจากสัมมาสมาธิที่เราพยายามทำให้จิตสงบเข้ามา แล้วออกใคร่ครวญในโลกุตตรปัญญา ไม่ใช่โลกียปัญญา เพราะถ้ามันเป็นปัญญาของโลกๆ เขาเป็นโลกียปัญญา ออกมาจากกิเลสพาใช้ เพราะจิตเราสงบของเราเข้ามา มันจะพื้นฐานขึ้นมา เวลาปัญญามันออกมา เพราะเราฝึกฝนออกมาอย่างนี้ มันเป็นอริยสัจ มันเกิดมาจากมรรคญาณ มรรคญาณนี้เป็นโลกุตตรธรรม

ถ้าโลกุตตรธรรม มันใคร่ครวญ ได้ใคร่ครวญในสิ่งที่ว่า ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง ที่หัวใจมันไม่เข้าใจ หัวใจไปยึดติดโดยอุปาทาน โดยสัญชาตญาณเลย เพราะอะไร เพราะกิเลสในหัวใจ คนเกิดมาต้องมีสิ่งนี้ฝังมากับใจ เพราะมันเป็นอนุสัยนอนเนื่องมากับจิต

สิ่งที่จิตนี้เป็นนามธรรม เรายังจับต้องไม่ได้ แต่ขณะที่ใครทำสัมมาสมาธิได้ จิตตั้งมั่นได้ นั่นแหละคือตัวจิต ตัวจิตคือตัวเป็นเอกัคคตารมณ์ จิตตั้งมั่น จิตนั้นนะ ตัวจิตตัวนี้เป็นตัวจิต ปฏิสนธิจิตที่มันเกิดตายอยู่ สิ่งนี้เราใคร่ครวญ สิ่งนี้เราออกวิปัสสนาเป็นโลกุตตรปัญญา มันจะใคร่ครวญสิ่งนี้ปล่อยวางเข้ามาๆ สิ่งที่ยึดมั่นถือมั่นเป็นอุปาทาน มันปล่อยวางทีหนึ่งมันก็ปล่อยวางขึ้นมา มันก็เบาขึ้นมา มันก็เป็นความสุขขึ้นมา

ความสุขจากผลของงานนะ เราทำงานสำเร็จหนหนึ่ง เราก็พอใจไหม เราทำงานเสร็จขึ้นใจขึ้นมา เราก็นี่ผลงานของเราๆ จิตวิปัสสนาเป็นตังคปหาน มันปล่อยวางชั่วคราว ถ้าปล่อยวางชั่วคราวต้องตรวจสอบ หมั่นคราดหมั่นไถ หมั่นวิปัสสนาไปบ่อยครั้งเข้าๆ จนถึงที่สุด เห็นไหม ชั้น ๕ ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ชั้น ๕ มันทะลุไปหมด มันปล่อยวางไปหมด มันเป็นสมุจเฉตปหานนะ

ไม่ใช่ว่า ความเข้าใจนะ เห็นไหม คูสิ เวลาเราเข้าใจสิ่งใด เราศึกษาทำงานขึ้นมา ถ้างานยังไม่เสร็จเราก็ทำงานอยู่อย่างนั้น เราก็อำของเรายู่อย่างนั้น เราไม่ใช่ปล่อยงานมา นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเรายังวิปัสสนาอยู่ ปัญญายังใคร่ครวญอยู่มันก็เป็นปัญญาอยู่อย่างนั้น นี่มันไม่มรรคสามัคคี ไม่รวมตัว ถ้ารวมตัวขึ้นมาี่สมุจเฉตปหาน ปล่อยพึบ! ขาด! แล้วสิ่งนี้จะไม่เกิดอีกเลย มันเป็นอฐานะ เห็นไหม

เวลาจิตนี้ว่า มันหมดคุณค่า กิเลสหมดคุณค่าแล้วนะ ภาวสวะ จิต กิเลสล้วนๆ เลย แต่เวลาวิปัสสนาไป เห็นไหม เวลากิเลสมันขาดไป มันปล่อยวางเป็นขั้นเป็นตอนเข้าไป นี่เนื้อๆ เลย ตัวกิเลสเลย กิเลสมันมีตัวตนให้เราเห็นนะ เวลาเราทำลายมัน เวลามันขาดไป มันทำลายไป มันเห็นๆ เลย สังโยชน์ขาดออกไปเลย ความเห็นผิด สักกายทิฏฐิ ร่างกายเป็นเรา สรรพสิ่งเป็นเรา นี่มันปล่อยวาง มันขาดออกไป

ร่างกายนี้มันได้มาด้วยกรรม เราเกิด จิตเรามันปฏิบัติสนธิจิต เรามีกรรมของเราอยู่ แล้วมาเกิดในครรภ์ของมารดา มันถึงได้ร่างกายนี้มา ถ้าในปัจจุบันนี้ตายเดี๋ยวนี้ จิตออกจากร่างนี้ไป ถ้าเป็นโอปปาติกะไปเกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม มันก็เป็นจิตดวงนี้ไปเกิด เห็นไหม เราก็มไม่มีร่างกายนี้ทั้งวันนี้ ก็ได้สถานะใหม่ๆ ไปอย่างนี้ตลอดไป

เพราะมันหมุนในวิภูฏะ เพราะมันต้องเวียนตายเวียนเกิดในวิภูฏะ เพราะมันมีแรงขับ แล้วเราใช้วิปัสสนาของเรา ใคร่ครวญไปจนมันเห็นสัจจะความจริง มันทำให้จิตนี้ไม่หมุนไปตามวิภูฏะ เพราะมันมีต้นมีปลายแล้วไง ถ้าจิตมันไปตามวิภูฏะ มันจะไม่มีต้นไม่มีปลาย วิภูฏะนี้ไม่มีขอบเขต มันจะหมุนไปตลอดไป

แต่จิต เวลาวิปัสสนาไปจนถึงที่สุด มันปล่อยวางทั้งหมด ปล่อยวางทั้งหมดนะ จิตนี้ครอบงำวิภูฏะ คูสิ ตั้งแต่พรหมลงมา คิดดูขอบเขตมันจะขนาดไหน แล้วจิตนี้มันจะเข้าไปหมดมันใหญ่ มันครอบวิภูฏะไว้หมดเลย

สิ่งที่มันมหัศจรรย์มากมันอยู่ที่ผลของการวิปัสสนา ผลของการที่เราเชื่อในศานานะ ผู้ใด กราบธรรม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา กราบอะไร? กราบธรรมคือตั้งจะ ความจริงอันนี้ไง แล้วตั้งจะความจริงอันนี้มันจะเกิดกังวานอยู่ท่ามกลางของหัวใจของผู้ที่ ประพฤติปฏิบัติเป็นตั้งจะความจริง นี่เห็นตั้งจะความจริง นี่ตัวธรรม

ถ้าตัวธรรมเกิดขึ้นมาในหัวใจเรา ใจเราเป็นธรรม

คูสิ เวลาพระอัญญาโกณฑัญญะ “สิ่งใดสิ่งหนึ่งเกิดขึ้นเป็นธรรมคา สิ่งทั้งหลายต้องดับเป็น ธรรมคา”

ถ้าเราใคร่ครวญโดยปุณฺณ โดยวิทยาศาสตร์ก็เข้าใจ ทุกอย่างในโลกนี้ถ้าเป็นวัตถุแล้ว มัน ต้องเสื่อมสลายเป็นธรรมคา นี่เราเข้าใจกันได้แค่นี้ไง ถ้าเข้าใจกันได้แค่นี้มันก็รู้แบบวิทยาศาสตร์ เห็นไหม

แต่ถ้าเข้าใจ “สิ่งใดสิ่งหนึ่งเกิดขึ้นเป็นธรรมคา” จิตมันเกาะอะไร จิตมันคิดอะไร สิ่งนั้นไม่ มีคุณค่าเลย เพราะอะไร ขณะที่มันเสวยอารมณ์ที่มันกระเพื่อม นั่นละมันเกิด แล้วสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เกิดขึ้นเป็นธรรมคา มันก็ต้องดับไปเป็นธรรมคา ถ้ามันดับไปเป็นธรรมคาแล้วความคิดมันจะให้ โทษกับจิตได้อย่างไร

ความคิดนี้ให้โทษกับจิตนะ เพราะเราไม่เห็นเป็นธรรมคาไง เราคิดอะไรเราก็พอใจสิ่งนั้น เราว่าสิ่งนั้นเป็นเรา เราก็ยึดสิ่งนั้น เรายึดไปหมด จิตมันไม่ยอมรับความเป็นธรรมคาหรอก แต่ เพราะด้วยวิปัสสนาญาณเข้าไป มันเห็นเป็นธรรมคา จนมันขาดออกไป กิจจญาณ ตั้งจญาณ เกิด กังวานในหัวใจ จนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “พระอัญญาโกณฑัญญะรู้แล้วหนอ พระอัญญาโกณฑัญญะรู้แล้วหนอ” ปลื้มอกปลื้มใจมาก เพราะอะไร

เพราะสิ่งที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาที่โคนต้นโพธิ์นี้ พระอัญญา โกณฑัญญะเป็นสงฆ์องค์แรกของโลก สงฆ์องค์แรก คือ ใจมันเป็นสงฆ์ สิ่งที่เป็นสงฆ์ เห็นไหม นี่ สมมุติสงฆ์ บวชขึ้นมาเพื่อเป็นนักรบ บวชขึ้นมาเพื่อจะต่อสู้กับกิเลส แล้วต่อสู้กับกิเลส สิ่งนี้เรา ได้สถานะมา สถานะนี้เป็นสมมุติพร้อมหมดที่จะต่อสู้กับกิเลส การต่อสู้เราต้องเข้มแข็งสิ เพราะ ะไร เพราะเราต้องเดินตามครูบาอาจารย์ของเรา

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นศาสดานะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าลี้มลูก
 คลุกคลานมาขนาดไหน องค์ศาสดา เห็นใหม่ ขณะที่ลี้มลูกคลุกคลาน ผู้ที่ฝึกงาน ความผิด
 ความถูก เรายังทำงานไม่ถูกต้องนี้ มันก็มีความผิดพลาดเป็นธรรมดา องค์สมเด็จพระสัมมาสัม
 พุทธเจ้า ๖ ปี ผิดถูกอยู่อย่างนี้ ทำมาตลอดไป เห็นใหม่ สิ่งที่ทำผิดทำถูกมา ถึงที่สุดแล้วเวลาตรัสรู้
 มาเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันพลิกจากหน้ามือเป็นหลังมือเพราะอะไร เพราะรู้
 แจ่มโลกนอก โลกใน รู้แจ้งจิตนิสัยของสาวกสาวกะทั้งหมด จากที่พอรู้จริงขึ้นมา มันเปลี่ยนจาก
 การลี้มลูกคลุกคลาน เปลี่ยนจากการที่ว่ายังมีความลี้มเลสงสัย จนทะลุปรุโปร่ง จนรู้แจ้ง จนเหาะ
 เห็นเดินฟ้า แล้วแสดงฤทธิ์แสดงเดชได้มหาศาลเลย

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกพระ ตั้งไว้ห้ามแสดงอุตตริมนุสสธรรม ห้าม
 แสดงฤทธิ์แสดงเดช แต่ให้แสดงธรรม เพราะแสดงธรรม ความเป็นธรรมมันทำให้หัวใจมัน
 พัฒนาขึ้นมา สิ่งที่ไม่ให้แสดงฤทธิ์แสดงเดช เพราะสิ่งนี้มันเป็นเรื่องอภิญญา สิ่งที่เป็นอภิญญามัน
 เห็นความเหนือมนุษย์ สิ่งที่เหนือมนุษย์อย่างนี้ ในปัจจุบันนี้เครื่องยนต์กลไกทำได้หมดละ

แต่ถ้าเป็นสิ่งที่เป็นอริยสัจจากภายใน นี่มันเหนือกิเลส ถ้าเหนือกิเลส แม้แต่เทวดา อินทร์
 พรหม ยังต้องยอมรับ เห็นใหม่ ถ้าเป็นเทวดา อินทร์ พรหม เขามีฤทธิ์มีเดชเขาทำได้มากกว่านั้น
 นะ มากกว่าสิ่งที่เทคโนโลยีทำได้อีก เพราะเขาทำได้ด้วยฤทธิ์ของเขา แล้วพระเวลาจิตมันสงบเข้า
 มา จิตมันมีฐานขึ้นมา ทำอย่างนั้นได้ ห้ามแสดง

แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงได้ แสดงได้ดีกว่า ได้เหนือกว่าทุกๆ คน ได้
 เหนือกว่าลูกศิษย์ เอตทัคคะ ๘๐ องค์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทำได้หมดเลย เพราะองค์
 สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นอาจารย์ เป็นผู้แต่งตั้ง ผู้แต่งตั้งเขาต้องมีอำนาจเหนือเขาทั้งนั้นละ

สิ่งที่มันมหัศจรรย์ เห็นใหม่ จากที่ลี้มลูกคลุกคลานอยู่ ลี้มลูกคลุกคลานไปอย่างหนึ่งนะ
 ขณะที่สำเร็จเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเพราะอะไร เพราะฐานที่สร้างมาเป็นพระ
 โพธิสัตว์มันหนุนไว้ ฐานมันกว้างขวาง ฐานมันเข้มแข็งมาก ฐานใหญ่โตมาก แล้วให้ฐานใหญ่โต
 ขนาดนั้น แล้วรวมลงเป็นหนึ่งเดียว หนึ่งเดียวคือตัวจิต สร้างสมบุญญาธิการมา เกิดตายๆ สละ
 ทานไว้ขนาดไหนก็รวมลงที่จิต เพราะจิตนี้เป็นผู้สละๆ เห็นใหม่ ฐานกว้างขนาดไหนรวมลงมา
 หนึ่งเดียวที่จิต แล้วจิตมันขยายออกมาเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วครอบคลุมไปใน
 วัฏฏะ ครอบคลุมไปหมดเลย รับรู้ไปหมด เห็นต่างๆ ไปหมด

น้ำมันต่างกัน ขณะที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากำลังค้นคว้าอยู่ ๖ ปี ทุกข้ออย่างหนึ่ง ต่อสู้อย่างหนึ่ง เพราะต่อสู้น้ำมันยังไม่ทะลุวิชา อวิชาคือมารมันครอบงำอยู่ แต่ขณะที่ทำลายมารแล้ว องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นอีกอย่างหนึ่ง อีกอย่างหนึ่งเลย เพราะมันเข้าใจธรรม สัจจะความจริงทั้งหมด อริยสัจจะ ไม่มีใคร เห็นใหม่

เวลาแสดงธรรมจักๆ เห็นใหม่ เทวดา อินทร์ พรหม ร่ำลือตลอดไป โลกนี้มียาแล้ว โลกนี้มีการแก้ไขแล้ว โลกนี้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรม เห็นใหม่ ส่งข่าวต่อๆ กันไป ตลอดคนนะ สิ่งทีครอบคลุมวิญญะใจ สิ่งที่เป็นธรรมอย่างนี้ ธรรมมาจากไหน ธรรมอันนี้มันมาจากไหนล่ะ? มาจากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสะสมบุญญุทธิการมาเป็นพระโพธิสัตว์ สละมาตลอด เห็นใหม่ นี้ฐานกว้างอย่างนั้น เข้าใจสภาวะแบบนั้น แล้วสอนเราไง

แล้วเรามีศาสดา มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นตัวอย่าง เห็นใหม่ นี้สร้างสมบุญญุทธิการมาขนาดนั้น ล้มลุกคลุกคลานอยู่ ๖ ปี อตตกิลมถานุโยคกับลัทธิดู ผู้ใดที่ทำเข้มแข็งขนาดไหน ผู้ใดที่มีการสั่งสอนที่ว่าต้องให้ชนะกิลิสด้วยวิธีการอตตกิลมถานุโยค คือพยายามบังคับให้มันเป็นไป แล้วทดสอบแล้วมันก็ไม่เป็น...กามสุขัลลิกานุโยค อยู่เฉยๆ ทำความสงบเฉยๆ แล้วมันจะชำระกิลิสเอง เกิดตายๆ ๕๐๐ ชาติแล้วก็จะจบไปเอง เห็นใหม่ ไปทดสอบมาแล้วก็ไม่ใช่ ไม่ใช่ทั้งนั้นเพราะอะไร เพราะมันไม่เป็นปัจจุบัน

เวลาประพฤติปฏิบัติอยู่ นี้พิณ ๓ สาย หย่อนไปก็ไม่ได้ ดึงไปก็ไม่ได้ ถ้าเป็นมัชฌิมา มัชฌิมาปฏิบัติที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าค้นคว้าขึ้นมามันมัชฌิมาในหัวใจนะ แต่ถ้าเราเป็นปุถุชน เราเป็นผู้ที่ประพฤติปฏิบัติใหม่ มัชฌิมาของเรามันพอใจ มันเป็นมัชฌิมาของกิลิสไป สิ่งนั้นหนักไป สิ่งนี้หย่อนไป สิ่งนี้ดึงไป อย่างนี้ตลอด ทดสอบ เหมือนกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๖ ปีนี้

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๖ ปีนี้ไม่มีตำรา ไม่มีใครสอนนะ สิ่งที่สอน คือสอนเรื่องโลกๆ สอนสิ่งที่เป็นอกิณญา คูสิ ฤาษีชีไพรจะเหาะได้ขนาดไหน ถึงเวลาแล้วก็ตก เวลาจิตมันไม่มีกำลัง ไปไหนไม่ได้หรอก เพราะอะไร เพราะมันต้องใช้พลังงานของจิต จิตตัวนี้ต้องเข้าสมาบัติ ต้องมีกำลังถึงทำสภาวะอย่างไรก็ได้ด้วยกำลังของจิต แล้วมันทรงไว้ได้ใหม่

คูสิ พลังงานที่ในโลกนี้มีอยู่นี้ มันทรง มันไม่เสื่อมสภาพมีไหม? ไม่มีเลย สมาธิก็เหมือนกัน สมาบัติก็เหมือนกัน ขณะที่ร่างกายแข็งแรง ทำได้ทั้งนั้นล่ะ แต่ขณะที่ร่างกาย

เสื่อมสภาพ หัวใจล้าอย่างนี้ ทำไม่ได้หรอก พลังงานใช้หมดแล้วต้องหมด นี่เรื่องของโลกๆ ใจ แต่ ถ้าเป็นสัจจะความจริงสิ มันคงที่ของมัน มันย้อนกลับมาจากภายในนะ

สิ่งที่ย้อนกลับมาภายในมันเป็นการชำระกิเลส มันเป็นเรื่องของอริยสัจ เห็นไหม สิ่งที่มีมัน ทำมา นี่ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นอย่างนี้ ถ้าธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นอย่างนี้ แล้วเราจะต้องมีสติสัมปชัญญะไง เราจะมีสติของเรา เราจะตั้งใจของเรา จะทำของเราขึ้นมา เอาครูเอาอาจารย์เป็นตัวอย่างแล้วตั้งสติขึ้นมา เห็นไหม วิปัสสนาเข้ามาจน เห็นจริง ถ้าเห็นจริง เห็นสัจจะความจริง มันปล่อยวาง ปล่อยวาง จนมันขาดออกไป เห็นไหม

ความเห็นผิดมันเป็นอวิชชา มันเป็นสิ่งที่อยู่ในหัวใจของเรา แล้วเราใช้วิปัสสนาของเรา ไคร่ครวญจากเนื้อของใจ จากตัวกิเลสมันขาดออกไป ถ้าตัวกิเลสขาดออกไป สิ่งที่เราเป็นเวไนย สัตว์ มรรค ๔ ผล ๔ โสคาปัตติมรรค โสคาปัตติผล สกิทาคามิมรรค สกิทาคามีผล อนาคามิมรรค อนาคามีผล อรหัตตมรรค อรหัตตผล

ถ้าเรามีอรหัตตมรรค อรหัตตผล นี่มันมาจากไหน? มาจากกำลังของใจทั้งนั้น มาจากสัจจะ ความจริง มาจากอริยสัจที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเรียกขึ้นมา สิ่งที่มีมันเป็นเรื่องฤทธิ์เรื่องเดชเรื่องอภิญญามันเรื่องของโลก เรื่องของโลก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ให้ลูกศิษย์ แสดงนะ ไม่ให้แสดง เพราะถ้ามันแสดงไป ความเห็นใจ ความเห็นเป็นเรื่องของกิเลสนะ

มานะ ๕ เราเสมอเขา สำคัญตนว่าเสมอเขา เราเสมอเขา สำคัญตนว่าสูงกว่าเขา สำคัญตนว่า ต่ำกว่าเขา เห็นไหม นี่มันเป็นมานะทิฐิ สิ่งที่เป็นมานะทิฐิ ถ้าความด่าริชอบ ด่าริเพื่อใคร? ด่าริ เพื่อหัวใจดวงนี้ หัวใจดวงนี้แก้ไขกิเลสดวงนี้ ไม่ใช่ด่าริดวงนี้ให้ใจดวงนี้มันมีอำนาจเหนือใคร ทั้งสิ้น อำนาจเหนือใครนี่มันเป็นมานะทิฐิ

สิ่งที่เป็นทิฐิ เห็นไหม มิจฉาทิฐิ ทิฐิผิด ถ้าเป็นสัมมาทิฐิละ อย่างที่ว่ามัชฌิมาปฏิปทา ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเรียกขึ้นมา เราทำไปเราตรวจสอบไป เราตรวจสอบกับจิตของเรา ไป

ถ้าเป็นมัชฌิมานะมันจะปล่อย มัชฌิมา เห็นไหม ถ้าเป็นอัตตกิลมถานุโยค มันจะตั้งขนาด ไหนก็แล้วแต่ อันนี้เป็นสัจจะนะ ลองผิคลองถูกใจ ตั้งไว้ดีกว่าอ่อน ถ้าอ่อนแล้วเดี๋ยวมันจะล้มลุกคลุกคลาน เห็นไหม ตั้งไว้แต่เราพยายามทำให้มันสมดุลไว้

นี่ช่างกระตือรือร้น ใจแลบลิ้นไฉน เวลาเราสร้างสมนะ เราสะสม สร้างสมขึ้นมา นี่มันลำบาก แต่ขณะที่เรามีทุนมีรอนขึ้นมาแล้ว ทำอะไรก็ได้ จิตที่มันพัฒนาของมันขึ้นมาจนชำนาญ ใจชำนาญ ในการทำความสงบของใจ ชำนาญในการใช้ปัญญา

ถ้าใจมันสงบเข้ามา มันจะเกิดปัญญาเอง เราคิดกันไปนะ “ทำความสงบของใจก็ทุกข์พอสมควรแล้ว แล้วใช้ปัญญา ปัญญา มันมาจากไหน” ปัญญาถ้าจิตมันไม่สงบนะ ปัญญา มันเกิดขึ้นมันเป็นเรื่องปัญญา มันเป็นเรื่องที่กิเลสพาใช้ แต่ถ้าจิตมันสงบขึ้นมาละ ปัญญา มันเกิดขึ้นมา มันเป็นเรื่องปัญญา

โลกุตตรปัญญา ใคร่ครวญไปในเรื่องของกิเลส มันเหมือนกับดาบเพชร ใจ ฟันสิ่งใดมันก็ขาด ปัญญา ถ้าเรามีความสงสัย เรามีทิฏฐิฐานะในหัวใจ ถ้ามันใช้ปัญญาเข้าไปใคร่ครวญนี่มันขาดขาดเพราะอะไร ขาดเพราะมีสัมมาสมาธินี้รองรับ เห็นใหม่ ปัญญาอย่างนี้เราคิดเองไม่ได้ ถ้าเราคิดเองได้ละ เราคิดให้เราขาดก็ได้ เราคิดให้เราปล่อยวางก็ได้ คิดต่างๆ คิดอย่างนี้มันเป็นเรื่องที่ ใจ ที่ว่ากิเลสมันเฟื่องฟูไป ถ้ากิเลสมันเฟื่องฟูมันคิดอย่างนี้ ธรรมชาติของกิเลสเป็นอย่างนี้

แต่ถ้ากิเลสไม่มีคุณค่า เห็นใหม่ มันเป็นเรื่องของธรรมนะ กิเลสไม่มีคุณค่า เพราะมันเป็นสัมมาสมาธิ จิตมันสงบเป็นพื้นฐาน แล้วมันใคร่ครวญไปเกิดโลกุตตรธรรม มันเกิดเอง มันเกิดเอง โดยเราฝึกฝนนะ คำว่า “เกิดเอง” นี่มันเป็นเรื่องปัจจุบัน ใจ มันเกิดขณะที่เราคาดหมายไม่ได้ เราขัดแย้งไม่ได้ เราจะให้มันเป็นอย่างที่เราสวมความปรารถนาไม่ได้ เพราะเราปรารถนานี้เป็นต้นเหตุความทะยานอยาก

แล้วเวลาคิดผิดคิดถูก เราบอกว่า เราเป็นวิฆตัตถา คือปฏิบัติไม่ได้ นี่การสะสม การสร้างสมอย่างนี้ เราต้องฝึกฝนขึ้นมาให้ธรรมจักร ให้ความคิดของเรามันหมุนออกไป ธรรมจักรหมุนนะ ความเพียรชอบ งานชอบต่างๆ มันหมุนของมันนะ ปัญญา มันหมุนของมัน ถ้ามันเริ่มละเอียดยิ่งลึกซึ้งขึ้นไป ยิ่งสูงขึ้นไป ปัญญา ยิ่งเร็วมาก

ขณะที่เราคิดที่เดียวมันรอบไปแล้ว ขณะความคิดมันจะหมุน มีเหตุมีผลของมันพร้อมหมดตลอดเวลา ขณะที่อะไรกระทบใจ บิณฑบาตมา มีสิ่งที่กระทบกระเทือน คุณ ใจ เวลาเขาไปบิณฑบาต เห็นใหม่ คลุกหัดเข้ามีปัญหาด้วยกัน เขาทะเลาะเบาะแว้งกัน เขามีปัญหาด้วยกัน นี่เราได้ยินมา มันเป็นเรื่องที่ใหญ่มากๆ สอนใจตลอดคนนะ นี่คุณ ใจวิถีทางโลกเขามีความทุกข์อย่างนี้ แล้วควบคุมตัวเองไม่ได้มันก็มีปัญหาด้วยกัน กระแทกกระเทือนกัน แล้วเราเป็นใคร? เราเป็นผู้ประพฤติประหมจรรย

เราไม่มีการกระทบกระทั่งกับใคร แต่หัวใจกับกิลีส ธรรมกับกิลีส ในหัวใจมันกระทบกระทั่งเหมือนกัน นี่มันก็ย้อนกลับมาๆ มันเห็นแล้วมันจะมีปัญญารอบรู้ไปตลอด เห็นไหม

ขณะที่เราก้าวเดินไป ถ้าใจเราเป็นธรรมนะ สิ่งใดที่เกิดขึ้นมามันจะเป็นคติเตือนใจเรามาตลอด คติธรรม ไม่ใช่คติกิลีส ถ้าใจมันมีกิลีส มันคติกิลีสไง “เราเป็นคนมีวาสนาน้อย เราเป็นคนที่ไม่มียานาจอวาสนาเหมือนโลกเขา โลกเขาใช้ชีวิตแบบสุขสมบูรณ์ของเขา”

สุขนี้มันสุขเปลือกๆ มันสุขเพราะปัจจัยเครื่องอาศัย แต่หัวใจมันเราร้อน ของเรานี้มันตัดทอนกิลีสไม่ให้กิลีสมันมีอำนาจ เห็นไหม ถือธุดงค์วัตร ถือต่างๆ ขึ้นมานี้เพื่อให้กิลีสมันเบาตัวลง ให้กิลีสมันอ่อนตัวลง เพื่อจะให้ธรรมมันได้เกิดได้ผลขึ้นมาบ้าง ให้ปัญญามันได้ผลขึ้นมา ปัญญามันผลึกขึ้นมา มันก็หมุนของมันไป เห็นไหม มันก็ชำระจากภายใน นี้อยู่โคนไม้ก็มีความสุข ถ้าจิตมันมีความสุข จิตมันไม่แบกรับภาระ อยู่ที่ไหนมันก็มีความสุข

แล้วเวลากิลีสมันฟูขึ้นมา มันก็เห็นว่า “โลกเขามีความสุขกัน เขามีเครื่องผ่อนแรง เขามีความสุข”...มันสุขมาจากไหน มันผ่อนใจได้ไหม มันผ่อนความแก่ชราได้ไหม มันผ่อนเรื่องการเกิดการตายได้ไหม? มันผ่อนอะไรไม่ได้เลย

แต่ปัญญาของเราสิ มันผ่อนได้ มันเห็นการชราคร่ำคร่า มันเห็นกันไป เห็นมาร มารไม่เคยแก่เฒ่านะ จิตดวงใดตั้งแต่เด็กจนตาย มารจะข่มขี้ไปตลอดนะ แล้วไปเกิดที่ไหน? ไปเกิดเป็นพรหม มารก็ไปขีบนพรหมนั่นนะ

เว้นไว้แต่พระอนาคามี ๕ ชั้น พอไปนี้มารมันข่มขี้ไม่ได้นะ เพราะอะไร เพราะพ้นจากกามภพ แล้วมันจะสุกไปข้างหน้า ถึงที่สุดแล้วจะสิ้นกิลีสไปโดยธรรมชาติเลย แต่สิ่งที่มันเป็นพรหม ๕ ชั้นของพระอนาคามี แต่ต่ำกว่านั้นนะ มารมันขี้หมด เหยียบย่ำตั้งแต่พรหมลงมาเลย จะละเอียดอ่อนขนาดไหน จะมีความสุขประณีตขนาดไหน มารจะอยู่บนใจนั้นเพราะอะไร เพราะมีกิลีสวะ มีภพ มีสถานที่มีความรู้สึกลับ

แต่ขณะที่วิปัสสนามา สิ่งนี้เราจะปลดเปลื้องสถานที่ ปลดเปลื้อง ทำลายภพ ทำลายชาติ ทำลายสถานที่ ทำลายต่างๆ ไม่ให้มารมันมีที่อยู่อาศัยไง ไม่ให้มารมันขยับถ่ายอยู่บนหัวใจของเรา มารจะขยับถ่ายในหัวใจของเราไม่ได้ ถ้ามันไม่มีสถานที่ให้มันขยับถ่าย เห็นไหม

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเฝ้าเย้ยมารไป “มารเอ๋ยเธอเกิดจากความคำริขของเรา” คำริมันมาจากไหน? คำริมันก็มาจากภพ มาจากภวาสวะ “มารเอ๋ยเธอเกิดจากความคำริขของเรา บัดนี้เราจะไม่คำริถึงเจ้าอีก เจ้าจะเกิดจากใจของเราไม่ได้อีกเลย”

แล้วเวลาพระอรหันต์คิดมันไม่มีภพหรือ? ไม่มี

เวลาครูบาอาจารย์ ตั้งแต่หลวงปู่มั่นลงมา นี่ เวลาเทศน์ว่าการมันมาจากไหน สิ่งทีเวลาสั่งสอนลูกศิษย์มันมาจากไหน ถ้ามันมาจากไหน นี่มารมันตามไม่ทัน มันถึงออกมาเป็นธรรมล้วนๆ ใจ เวลาครูบาอาจารย์ของเราแสดงธรรมออกมา ธรรมมันออกมาจากใจ ธรรมมันออกมาจากธรรมชาติ มันไม่มีภพไม่มีชาติหรือ มันไม่มีสถานที่

ถ้ามีภพมีชาติอยู่มันยังมีดับอด ถ้ายังมีภพมีชาติ เพราะใจดวงนี้มันต้องเกิด เพราะมีภพ ภพต้องพาเกิดพาตาย เพราะมันปฏิบัติสัจจิต ถ้าภพมันพาเกิดพาตาย ในเมื่อมันมีภพ ภพพาเกิดพาตาย แล้วออกมาจากภพ...ก็ออกมาจากกิลีสไป ออกมาจากอวิชชา

แต่ถ้าออกจากธรรมชาติ มันไม่ใช่ออกจากภพ “มารเอ๋ยเธอเกิดจากความคำริขของเรา เราจะไม่คำริถึงเจ้าอีก” แต่การแสดงขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นกิริยา เป็นกิริยาที่ไม่มีภพ วิมุติสุข องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาทีโคนต้น โพธิ์ เห็นใหม่ เสวยวิมุตติสุข อยู่ สุขอันนี้ สุขที่ไม่มีภพไม่มีชาติ สุขที่ไม่เกิดไม่ตาย

แต่สิ่งทีเกิดขึ้นมากับเรามันเกิดมาจากไหน? ก็มันเกิดจากมาร เราถึงต้องย้อนกลับเข้ามา วิปัสสนาเป็นขั้นเป็นตอนเข้าไป เห็นใหม่ จากโสดาบัน สกิทาคามี อนาคามี ขึ้นไป อนาคามี คือ กามภพ นี่กามในหัวใจ สิ่งนี้มันอยู่ในหัวใจของเรา มันบีบบี้สีไฟนะ กำลังของมันมหาศาลเลย แล้วมัน...นี่โอะมะ ตัวจิตเองมันเป็นกาม สิ่งทีเป็นกาม กามจากข้างในและกามจากข้างนอก

กามจากข้างนอก เป็นกามของโลกๆ เขา กามจากข้างในนี่กามฉันทะ ความพอใจ ความเห็น ความคิดในใจนี่มันเป็นความพอใจ ถ้ามันทำลายแล้ว ความพอใจมาจากไหน? ความพอใจมาจากสถานที่ตั้ง ความพอใจเพราะความไม่เข้าใจ ความพอใจเพราะความไม่รู้ ความพอใจทำให้เวียนเกิดเวียนตายในกามภพ นี่วิปัสสนาไป ปัญญา มันจะละเอียดลึกซึ้งมาก มันจะเข้าไป ทำลายบ่อยครั้งเข้าๆ จนถึงที่สุด กามราคะขาดออกไปจากใจนะ เหลือเศษส่วน เศษส่วนคือเศษทีเหลือ เห็นใหม่ ต้องใคร่ครวญ ต้องใช้ปัญญาเกาะไปบ่อยครั้งเข้าๆ

ที่ว่าอนาคามี ๕ ชั้นหมดไป สิ่งทั้งหมดไป นี่จิตล้วนๆ ตัวภพ ตัวภพแท้ๆ ละเอียดมาก “จิตเดิมแท้นี้ส่องใส จิตเดิมแท้นี้หมองไปด้วยอุปกิเลส” ความส่องใสๆ ส่องใสนี้เป็นสมาธิอันหนึ่ง ถ้าเป็นสมาธิ สมาธิมันส่องใส ถ้าไม่มีสมาธิส่องใส สมาธิว่างเฉยๆ ก็มี แต่ถ้าเป็นจิตแท้ๆ ต้องส่องใสหมด มันส่องใส มันแว้งแว้งไปหมดเลย เพราะมันเป็นตัวจิต ตัวจิตมันจะลึกลับมหัศจรรย์มหาศาลเลย แล้วจิตมันไปจับตัวนี้ได้ เห็นไหม นี่ตัววิชา

สิ่งที่ตัววิชา มันไม่ใช่ขั้นนะ สิ่งที่เป็นขั้น เห็นไหม นี่เป็นกองเลข รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มัน เป็นกองของมัน นี่อวิชชาปจฺจยา สงฺขารา สงฺขาราปจฺจยา วิญญาณํ ปัจจยาการ การสืบต่อของความคิด มันละเอียดมาก มันคิดโดยตัวของมันเอง ไม่ต้องสื่อความหมายกับใคร

แต่ขณะที่เราสื่อความหมายกันมันเป็นสื่อความหมายจากเสียงต่างๆ จากระหัสต่างๆ นี่คือการสื่อความหมาย แต่จิตไม่ต้องมีรหัส ตัวจิตเป็นตัวรับรู้ของมัน ปัจจยาการของมันอยู่ในหัวใจ เห็นไหม นี่สิ่งนี้ตัวภวาสวะ ตัวภพ ตัวต่างๆ เห็นไหม แล้วถ้าอหัตมรรคเข้าไปจับสิ่งนี้ได้ แล้วใช้ปัญญาญาณเข้าไปทำลายตัวนี้ทิ้ง ถ้าทำลายตัวนี้ทิ้ง ถ้ามันเป็นกิเลสนะมันทำลายไม่ได้ เหมือนเราที่นี่ เรามีคุณค่ามาก มีสมบัติมาก เราจะทำลายไม่ได้ เราจะสงวนรักษามาก แต่ถ้าเป็นอหัตมรรคมันเข้าไปจับต้องกับสิ่งนี้ได้

สิ่งที่เป็นเจ้าวัฏจักร เป็นพญามาร เรือนยอด ๓ หลัง นางคันทา นางอรดี นี่เรือน ๓ หลัง ความโลภ ความโกรธ ความหลง รวบรวมเป็นยอด เป็นพญามาร สิ่งที่เป็นพญามารละเอียดลึกซึ้งมากอยู่ในหัวใจ แล้วเอาสิ่งใดเข้าไปชำระ เอาสิ่งใดเข้าไปจับต้อง แล้วเอาปัญญาญาณอย่างไรเข้าไปทำลายมัน แล้วทำลายสิ่งนี้ นี่อหัตมรรค

นี่มันจากลุ่มลูกคลุกคลานนะ ถ้ากิเลสมีคุณค่า มันก็จะเป็นการสถาปนาว่าสิ่งนี้เป็นธรรมๆ ถ้ากิเลสมันหมดคุณค่า เพราะกิเลสมันโดนสัมมาสมาธิกดถ่วงไว้ กิเลสมันโดนสัมมาสมาธิเหยียบย่ำไว้ สิ่งที่เกิดขึ้นมา มันเป็นโลกุตตรธรรม ตั้งแต่โศดาปัตติมรรค โศดาปัตติผล สกิทาคามีมรรค สกิทาคามีผล อนาคามีมรรค อนาคามีผล อหัตมรรค อหัตผล นี่เกิดมาจากไหน? เกิดมาจากที่ กิลเลสหมตคุณค่าก่อน ถ้ากิเลสหมตคุณค่ามันก็เปิดทางให้มรรคได้ก้าวเดิน เปิดทางให้โลกุตตรปัญญาได้ก้าวเดิน

ถ้ากิลเลสมันมีคุณค่า สิ่งที่เกิดขึ้นมามันเป็นเรื่องของสัญญา มันเป็นเรื่องของธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่เพราะจิตมันเป็นสิ่งที่มหัศจรรย์ ธรรมะจะเกิดขึ้นมาเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นมาด้วยการสร้างภาพ สร้างภาพว่าเป็นอย่างนั้น แต่มันไม่เป็นความจริงสักอย่างหนึ่งเลย

ถ้าทำมาถูกทาง ถ้าทำมาเป็นธรรมขึ้นมาจะเป็นประโยชน์กับเรานะ สิ่งนี้เป็นประโยชน์กับเรานะ เพราะอะไร เพราะเราไม่ทำแล้วเสียเปล่าไป สิ่งที่ทำแล้วเสียเปล่า เพราะเราทำแล้วผิดพลาด วิธีการและเป้าหมาย วิธีการนี้เราคิดมาตลอดเลย ถ้าวิธีการมาผิด มันเป็นธรรมก็ธรรมผิดๆ ธรรมคาเดา ธรรมดันคาไป แต่ถ้าวิธีการที่ถูกต้อง มันเป็นความจริงขึ้นมาจะไม่ถามใครเลย มันจะเป็นสัจจะความจริงนะ คุณติ สันติคุณวิโงเกิดจากหัวใจดวงนั้น

ถ้าหัวใจดวงนั้น ในขั้นตอนของสมาธิก็พูดได้ขั้นตอนของสมาธิ ถ้าขั้นตอนสิ่งใดมันรู้ พูดออกมาจากความรู้สึก พูดออกมาจากความสัมผัส จิตมันสัมผัสสิ่งใด จิตมันรู้สิ่งใดขึ้นมา แล้วมันเป็นสันติคุณวิโงขึ้นมาในหัวใจ ขั้นตอนนี้สำคัญมาก เพราะขั้นตอนการเป็นไปของมัน การเป็นไป การปล่อยวางขึ้นไป มันพัฒนาการจาก...คุณติ แร่ธาตุจากเงินกลายเป็นทอง จากทองกลายเป็นเพชร แล้วแร่ธาตุมันเปลี่ยนได้อย่างไร แร่ธาตุมันกลายเป็นได้อย่างไร เห็นไหม คุณติ คุณอย่างพวกพลอย พวกเพชรต่างๆ นี้ เขายังมาเผา เขายังหุงของเขาเพื่อให้มันเปลี่ยนน้ำได้นะ

จิตก็เหมือนกัน ถ้ามันทำลายของมัน กิลเลสเป็นขั้นเป็นตอนเข้ามา มันเปลี่ยนแปลงของมัน มันเปลี่ยนแปลงขนาดไหนมันก็มีจิตอยู่ใช่ไหม แต่ถ้าทำลายจิตทั้งหมด เห็นไหม “มารเอ๋ย เธอเกิดจากความดำริของเรา” นี่สิ่งที่มันดำริ สิ่งที่ตั้งต้น มันไม่มี สิ่งที่ตั้งต้นไม่มี มันเป็นอย่างไร? มันเป็นธรรมชาติ อันนี้ต่างหากที่จากความรู้สึกของเรา

ทั้งๆ ที่เริ่มต้นจากจิตที่มันเป็นความละเอียด เห็นไหม เริ่มตั้งแต่ปุณฺชน ใจเป็นอย่างไรก็ไม่เข้าใจ นี่ใจกับกาย สิ่งที่ใจกับกายอยู่อย่างนี้เราก็ไม่เข้าใจว่ากายอยู่ที่ไหน จิตอยู่ที่ไหน เราไม่เข้าใจอะไรไปหมดเลย แต่เวลาทำขึ้นไป เห็นไหม มันละเอียดลึกซึ้ง นี่ปัญญามันลึกกลงๆ ไป โสคาบัน สกิทาคามี อนาคามี มันลงลึกๆ เข้าไปนะ ลงลึกเข้าไปซ้ำแรกเข้าไปในหัวใจ เหมือนกับเราลงในแนวลึกลงไป แล้วไปทำลายกันในเบื้องลึกนั้น

จิตของเรามันอยู่กับเรา แต่ความลึกต้นของมัน โอ้โฮ! ลึกซึ้งมาก ใจลึกซึ้งมาก

คูตี คูอย่างทางโลกเขาวอกัน เห็นไหม ความลึกขนาดไหนเขาคำนวณได้หมดเลย แต่ความลึกของใจ ของคน เล่ห์เหลี่ยมของใจของคน ใครจะคำนวณได้ คำนวณสิ่งนี้ไม่ได้เลย เพราะมันลึกซึ่งจนคำนวณอะไรไม่ได้

แต่เวลาธรรมะมันเข้าไปทำลายกันนะ จะลึกขนาดไหน มันตามทันหมดนะ มันจะตามลงไปแนวลึก แนวลึกที่เข้าไปทำลายอนาคามี อรหันต์ เข้าไปลึกมาก ลึกเข้าไป “จิตเดิมแท้ที่ส่องใส จิตเดิมแท้ที่หมองไปด้วยอุปกิเลส จิตเดิมแท้ที่ส่องใส จิตเดิมแท้เป็นผู้...”

“เป็นผู้...” เห็นไหม เป็นผู้ที่เป็นมรรค เป็นผู้ข้ามพ้นกิเลส มันจะข้ามพ้นด้วยอะไรถ้ามันไม่ใช้มรรคญาณ ไม่ใช่ปัญญาอันลึกซึ่งที่มันเข้าไปทำลายกันในคูหาของใจ

คูตี ความลึกซึ่ง ตั้งแต่จิตมันออกไปกินเหยื่อข้างนอก แล้วเราวิปัสสนา ปล่อยวางเข้าเป็นขั้นเป็นตอนเข้ามา จนมาถึงเป็นคูหาของใจ เห็นไหม แล้วคูหาของใจ คือถ้า คือพญามารมันอยู่ในนั้น แล้วเราเข้าไปทำลายมันในถ้า ปัญญาญาณจะหมุนเข้าไปในถ้า แล้วทำลายกันในถ้า เห็นไหม ทำลายตัวนี้ขึ้นมา สิ่งนี้มันเป็นผู้ที่ประพฤติปฏิบัติเป็นธรรมในหัวใจนะ

ถ้าธรรมในหัวใจ สิ่งที่ธรรมในหัวใจ นี่ฟังธรรมภาคปฏิบัติ ปฏิบัตินี้ออกมาจากใจ ถ้าออกมาจากใจ คูหานั้นมันสะอาด ไม่มีสารพิษเลย แล้วธรรมที่ออกมาจากคูหานั้น คูหาคือร่างกาย คูหาคือความเป็นไป นี่สิ่งที่เป็นธาตุ ๔ นี่เป็นคูหา แต่หัวใจมันอยู่ในคูหานั้น ใจ นี่กลางคูหาของใจ แล้วมันสะอาดบริสุทธิ์ สิ่งที่สะอาดบริสุทธิ์ มันบริสุทธิ์ในตัวมันเองแล้ว เวลามันเปล่งแสงออกไป ก็เป็นความสะอาด

ถ้ามันสกปรกในตัวมันเองแล้ว เปล่งแสงมันก็มีแต่แสงความสกปรกออกไปข้างนอกไปทำลายเขา นี่มันต้องทำลายตัวมันเองก่อนนะ เห็นไหม คูมารสิ มารมันครอบงำอย่างนี้ มันนั่งอยู่ในหัวใจของเรา ในหัวใจของเราได้พญามาร พญามารใช้สิ่งนี้เป็นสถานที่ แล้วขบถ่ายในหัวใจของสัตว์โลก ขบถ่ายแล้วบังคับบัญชา ให้เกิดให้ตายอยู่ในอำนาจของมันตลอดไป ถ้าเราใช้ปัญญาของเราเข้าไป วิปัสสนาของเราเข้าไป ใคร่ครวญของเราเข้าไป เราจะไม่ให้มันขบถ่าย ไม่มีสถานที่ตั้งให้ใครขบถ่ายอีกแล้ว

สิ่งที่ขบถ่ายมันเป็นเรื่องเพราะเราไม่รู้ ถ้ารู้ขึ้นมาแล้วใครจะยอมให้มารมาขบถ่าย แล้วใช้ธรรมะเช็ดถูทำลายไปเรื่อยๆ เพราะการที่เราสร้างสมมา สร้างสมใจนี้มา สร้างคุณงามความดีมา

ขนาดไหน สิ่งใดๆ สร้างมามันต้องมีการกระทำนะ สร้างความดีมานี้มันส่งเสริมให้เป็นคุณธรรม
ให้เป็นสมบัติของเราที่จะก้าวเดินอีกต่อไป

แต่ถ้าเราวิปัสสนา เราใช้ปัญญาของเรา ใช้ปัญญาของเราในปัจจุบันธรรม ทำให้ชำระล้าง
จนสำเร็จในปัจจุบันนี้ แล้วชีวิตเราจะจบสิ้นกระบวนการเดี๋ยวนี้ เอวัง